

Biuletyn KSOW

LATO 2/2011

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

BIULETYN KRAJOWEJ SIECI OBSZARÓW WIEJSKICH

Europejski Fundusz Rolny na rzecz
Rozwoju Obszarów Wiejskich

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie.

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach pomocy technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Publikacja opracowana w Departamencie Rozwoju Obszarów Wiejskich Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Konkurs na logo „KSOW.TV” rozstrzygnięty!

Zwycięski projekt w konkursie na logo internetowego serwisu filmowego „KSOW.TV”.

[FOT. SC KSOW]

Komisja konkursowa w trakcie oceny prac.

[FOT. SC KSOW]

» Zgodnie z regulaminem konkursu na logo internetowego serwisu filmowego Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich pn. „KSOW.TV” Komisja Konkursowa w dniu 7 kwietnia 2011 r. dokonała wyboru jednego, najlepszego projektu.

Do konkursu zostało zgłoszonych 86 projektów, z czego 13 nie spełniało wymogów formalnych zawartych w regulaminie konkursu.

Do oceny finałowej zostały zakwalifikowane 73 prace. Komisja konkursowa obradowała w następującym składzie:

- Paweł Pacek – przewodniczący Komisji, Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich;
- Izabela Kurek – Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich, Sekretariat Centralny Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich;
- Monika Bąba – Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich;
- Emilia Pikulska – Biuro Ministra;
- Michał Modrzejewski – Prezes Zarządu Krajowego Związku Młodzieży Wiejskiej.

Wybór najlepszego projektu dokonany był przy zachowaniu anonimowości, natomiast przy ocenianiu prac kierowano się względami funkcjonalnymi i artystycznymi zgłaszanych projektów.

Decyzją Komisji Konkursowej wybrano projekt, którego autorką jest **Pani Dorota Modlinger z Wrocławia**.

Serdecznie dziękujemy za zainteresowanie konkursem. Zwycięzcy raz jeszcze serdecznie gratulujemy!

Sekretariat Centralny KSOW

III edycja konkursu „Przyjazna Wieś”

» Wkrótce zostanie ogłoszony konkurs „Przyjazna wieś” 2011 na najlepszy projekt infrastrukturalny zrealizowany na obszarach wiejskich przy wsparciu środków unijnych **organizowany przez Krajową Sieć Obszarów Wiejskich** i realizowany od dwóch lat przez Fundację Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA.

W tegorocznej edycji konkurs zostanie rozstrzygnięty **w trzech kategoriach:**

- społecznej,
- technicznej,
- ekologicznej.

Regulamin konkursu zostanie opublikowany w lipcu br. Rozstrzygnięcie konkursu jesienią.

Kontakt:

Justyna M. Krzyżaniak

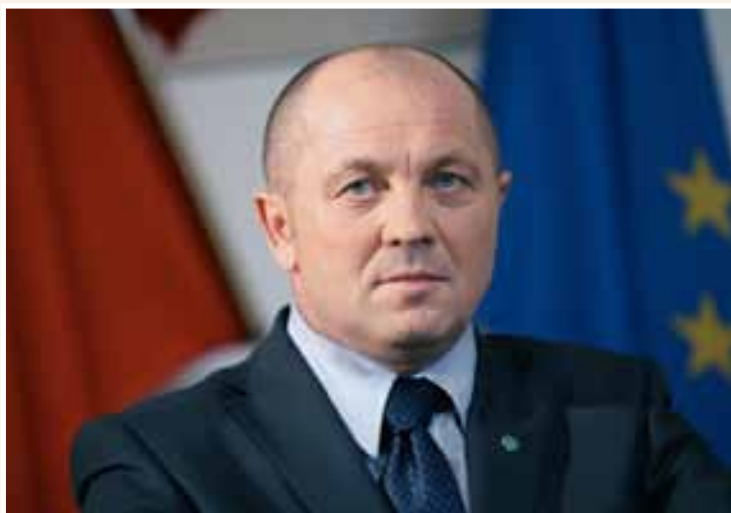
tel. 22 623 19 48

e-mail: j.krzyzaniak@fapa.org.pl

Zespół Rozwoju Wsi

Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA

00-930 Warszawa 71, ul. Wspólna 30, www.fapa.org.pl

Szanowni Państwo,

Polska od 1 lipca br. przejęła Prezydencję w Unii Europejskiej. Przygotowanie i sprawowanie Prezydencji w Radzie UE wiąże się z koniecznością organizacji i koordynowania przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi wielu spotkań, zarówno formalnych (poświęconych omawianiu bieżących spraw), jak i nieformalnych (w celu wymiany poglądów w sprawach długoterminowych). Kluczową rolę Prezydencji jest wypracowywanie porozumień pomiędzy państwami członkowskimi szczególnie wtedy, gdy poruszane są kwestie drażliwe i kontrowersyjne. Do takich spraw niewątpliwie należy również przyszłość wspólnej polityki rolnej i jej drugiego filaru – polityki rozwoju obszarów wiejskich.

Od naszej aktywności, w tym od aktywności Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich, zależeć będzie, czy Polska wykorzysta swoją szansę ukształtowania wspólnej polityki rolnej i polityki rozwoju obszarów wiejskich zgodnie z interesami rolnictwa i polskiej wsi. Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich jest bardzo dobrym miejscem do dyskusji na temat przyszłości rozwoju obszarów wiejskich po roku 2013. Sekretariat Centralny KSOW ma już pierwsze doświadczenia w tym zakresie. Był między innymi współorganizatorem konferencji międzynarodowych. W ramach działalności KSOW w październiku br. zaplanowana jest w Polsce konferencja z udziałem państw członkowskich UE w sprawie przyszłości podejścia Leader. Podejmowane będą także inne działania w tym zakresie zarówno przez Sekretariat Centralny, jak i Sekretariaty Regionalne KSOW oraz partnerów sieci.

W zakresie tematycznym działania sieci na poziomie europejskim nakierowane są także między innymi na dyskusję nad zmianami wspólnej polityki rolnej po 2013 roku oraz nowymi wyzwaniem stojącymi przed europejskim rolnictwem takimi jak: konkurencja, zmiany klimatyczne, energia odnawialna, bioróżnorodność oraz projekty innowacyjne. Między innymi dlatego w ramach KSOW funkcjonują grupy tematyczne. W swoich pracach grupy tematyczne identyfikują dobre praktyki i uczestniczą w upowszechnianiu wiedzy oraz współpracy międzynarodowej. Wyniki debat publicznych na temat przyszłości wspólnej polityki rolnej prowadzone w ramach Europejskiej Sieci Obszarów Wiejskich będą miały także wpływ na przygotowanie założeń pod zaplanowany na lata 2011-2012 proces legislacyjny, w którym zostaną wypracowane i przyjęte ramy prawne przyszłej WPR.

Przyjęty Plan działania KSOW na lata 2010-2011 zapewnia możliwość organizowania konferencji i seminariów z udziałem przedstawicieli krajów członkowskich UE. Wykorzystanie tej możliwości w okresie prezydencji będzie szczególnie istotne dla zaprezentowania polskiej wizji wspólnej polityki rolnej i polityki rozwoju obszarów wiejskich.

Marek Sawicki

MINISTER ROLNICTWA I ROZWOJU WSI

W NUMERZE:

VI posiedzenie Grupy Roboczej ds. KSOW	2
11. spotkanie europejskich sieci obszarów wiejskich, Bad Schandau, Niemcy	3
I Letnia Spartakiada Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich	4
Potrzebna jest nowoczesna wieś	5
Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich w Wielkopolsce	7
Bardziej skuteczna współpraca na rzecz obszarów wiejskich	11
Współpraca Instytutu Zootechniki PIB i Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich	15
Powstanie Sieci zmotywowało nas do innowacyjnych działań	20
Najciekawsze pakiety turystyki wiejskiej	25
Wydarzenia i najbliższe plany działań w regionach	29
III Międzynarodowe Targi Turystyki Wiejskiej i Agroturystyki	53

VI posiedzenie Grupy Roboczej ds. KSOW

» W dniu 22 marca 2011 r. w gmachu Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi odbyło się VI posiedzenie Grupy Roboczej do spraw Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich. W posiedzeniu wzięli udział przedstawiciele Sekretariatu Centralnego KSOW, Sekretariatów Regionalnych KSOW, Biura Pomocy Technicznej w MRiRW oraz Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Ministra Infrastruktury, Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Agencji Rynku Rolnego, Fundacji Programów Pomocy dla Rolnictwa (FAPA), Krajowego Centrum Edukacji Rolniczej, Krajowej Rady Izb Rolniczych, Związku Banków Polskich, Związku Rzemiosła Polskiego, przedstawiciele Lokalnych Grup Działania, organizacji pozarządowych, jednostek badawczo-rozwojowych oraz Związku Gmin Wiejskich.

Posiedzenie Grupy Roboczej ds. Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich rozpoczął Podsekretarz Stanu w MRiRW Tadeusz Nalewajk. Pan Minister powitał wszystkich uczestników, podkreślił ważną rolę doradcą Grupy Roboczej ds. KSOW oraz krótko przedstawił główne sprawy wymagające zaopiniowania przez grupę.

Następnie został przedstawiony projekt sprawozdania z realizacji Planu działania KSOW za 2010 rok.

Podsekretarz Stanu w MRiRW Tadeusz Nalewajk otwiera posiedzenie GR ds. KSOW. [FOT. SC KSOW]

Członkowie Grupy Roboczej ds. KSOW. [FOT. SC KSOW]

Prezentacja sprawozdania zawierała następujące informacje: główny cel Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich, partnerzy KSOW na poziomie regionalnym, budżet sekretariatów KSOW na realizację Planu działania, wykorzystanie środków, informacje wskaźnikowe, wykorzystanie środków na funkcjonowanie struktury KSOW.

Poinformowano uczestników posiedzenia, iż po przeprowadzonej ocenie mid-term Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 została podjęta decyzja, iż Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich zostanie poddana ewaluacji indywidualnie (oddzielnie poza PROW 2007-2013). Podczas omawiania informacji wskaźnikowych zaakcentowane zostały informacje dotyczące m.in. wizyt studyjnych i nawiązywanej współpracy międzynarodowej.

Następnie została omówiona sprawa związana z funkcjonowaniem portalu Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich (www.ksow.gov.pl), tj. ilości wejść na stronę portalu i podstrony regionalne.

Następnym punktem porządku obrad było przedstawienie projektu uchwały w sprawie zaopiniowania projektu zmian Planu działania KSOW na lata 2010-2011. W przedstawionej informacji wskazana została podstawa prawna zmian w Planie działania dla Sekretariatu Centralnego i Sekretariatów Regio-

nalnych KSOW, uzasadnienie zmiany Planu działania, projekty zmian Planu w zakresie 13 Sekretariatów Regionalnych i Sekretariatu Centralnego KSOW.

Omówiona została także propozycja nowych działań realizowanych w ramach Planu działania KSOW na lata 2010-2011 – tzw. projektów sieciujących. Projekty sieciujące wymagają zaangażowania całej struktury KSOW. Na płaszczyźnie merytorycznej mają spełnić różnorakie cele, jednak ich cechą wspólną a zarazem główną rolą jest zacieśnienie współpracy pomiędzy Sekretariatem Centralnym a Sekretariatami Regionalnymi.

Nina Dobrzyńska – przewodnicząca Grupy ds. Zrównoważonego Rozwoju Obszarów Wiejskich

przedstawiła projekt uchwały w sprawie rekomendowania rozszerzenia powyższej grupy tematycznej. Omówiła wyniki pierwszego posiedzenia grupy oraz przedstawiła kalendarium najbliższych spotkań.

Członkowie grupy roboczej otrzymali także pełną informację na temat współpracy polskiej i węgierskiej sieci obszarów wiejskich.

Na zakończenie obrad przedstawiona została informacja na temat doświadczeń z funkcjonowania KSOW w woj. podkarpackim przez Pana Wiesława Baranowskiego – Dyrektora Departamentu Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego.

Sekretariat Centralny KSOW

11. spotkanie europejskich sieci obszarów wiejskich, Bad Schandau, Niemcy

» W dniu 27 kwietnia 2011 r. odbyło się 11. już spotkanie europejskich sieci obszarów wiejskich. Gospodarzem spotkania tym razem była sieć niemiecka. Polską Krajową Sieć Obszarów Wiejskich reprezentowały Monika A. Król i Sylwia Strzeżysz. Spotkanie otworzyli: Andreas Griess z saksońskiego Ministerstwa Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich i Jan Swoboda – szef niemieckiej sieci. Tematem przewodnim spotkania były inicjatywy dotyczące wspierania przedsiębiorczości na obszarach wiejskich, podejmowane w ramach działalności sieci (trzy aspekty: rynkowy, społeczny i finansowy). Po krótkim wprowadzeniu uczestnicy spotkania zostali podzieleni na trzy grupy warsztatowe celem przedyskutowania zasadniczych problemów występujących w poszczególnych krajach i wypracowania propozycji projektów prowadzących do ich rozwiązywania. Po zakończeniu warsztatów wyniki prac prezentowano na forum ogólnym.

Druga część dnia dotyczyła spraw związanych z monitorowaniem i oceną działań sieci. Przy tej okazji

Mark Redman – przedstawiciel Contact Point – zaprezentował Self-Assessment Toolkit, czyli zestaw narzędzi umożliwiający samoocenę sieci, który dostępny będzie za pośrednictwem strony internetowej ENRD.

Na zakończenie spotkania przedstawiono europejski kalendarz planowanych spotkań, konferencji, seminariów itp. – dostępny na stronie ENRD oraz również na naszej stronie.

Sekretariat Centralny KSOW

Jedenaste spotkanie europejskich sieci obszarów wiejskich. [FOT SC KSOW]

I Letnia Spartakiada Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich

W dniach 9-11 czerwca br. w Kozienicach, na obiektach Kozienickiego Centrum Rekreacji i Sportu, odbyła się I Letnia Spartakiada Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich. Pomysł jej organizacji, jako jednego z projektów sieciujących, pojawił się podczas V posiedzenia Grupy Roboczej ds. KSOW w listopadzie 2010 r. Głównym organizatorem Spartakiady był Sekretariat Regionalny KSOW Województwa Mazowieckiego. W ocenie uczestników przygotowanie Spartakiady od strony organizacyjno-technicznej zasługuje na uznanie.

W imprezie wzięło udział 10 drużyn złożonych z przedstawicieli Lokalnych Grup Działania i pracowników urzędów marszałkowskich z 8 województw (lubelskiego, łódzkiego, mazowieckiego, podkarpackiego, podlaskiego, śląskiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego), drużyna gospodarzy utworzona przez Lokalną Grupę Działania „Puszcza Kozienicka” oraz drużyna Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, w skład której, obok pracowników resortu, weszli członkowie Związku Młodzieży Wiejskiej, jednego z partnerów KSOW.

Ponad setka zawodników rywalizowała w takich dyscyplinach, jak biegi krótkie i długie, tenis stołowy, pływanie, piłka nożna, siatkówka, dart oraz wielobój (tor przeszkód). W części dyscyplin kobiety i mężczyźni startowali osobno, w części razem, tworząc zespoły mieszane.

Na podium zdobywcy trzech pierwszych miejsc w piłce nożnej. [FOT. SC KSOW]

Jedną z dyscyplin I Letniej Spartakiady KSOW były biegi. [FOT. SC KSOW]

W klasyfikacji punktowej miejsca na podium w kolejności od najwyższego zajęły drużyny: województwa wielkopolskiego, województwa zachodniopomorskiego i Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. W klasyfikacji medalowej pierwsze miejsce zajęła drużyna województwa wielkopolskiego, drugie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, a trzecie województwa zachodniopomorskiego.

W każdej konkurencji rozdano po 3 medale i dyplomy, a dodatkowo, w rozgrywkach drużynowych, 5 pucharów. Wszyscy uczestnicy Spartakiady otrzymali pamiątkowe koszulki.

Imprezę rozpoczęto i zakończono oficjalną ceremonią otwarcia i zamknięcia, w której uczestniczyli przedstawiciele urzędu miasta Kozienice oraz zarządu województwa mazowieckiego. Nie zabrakło występów artystycznych oraz prezentacji rękodziela lokalnych twórców.

Dla uczestników zawodów miasto Kozienice udostępniło za darmo na czas rozgrywek wybrane obiekty kultury, sztuki i sportu.

Mimo wyraźnego pogorszenia pogody w pierwszym i drugim dniu, uczestnicy Spartakiady rywalizowali z zaangażowaniem równym zawodowcom. Dlatego do swojej dyspozycji mieli obsługę techniczną, sędziów, masażyстів oraz opiekę medyczną.

Niektóre województwa już zadeklarowały chęć organizacji podobnej imprezy u siebie w przyszłym roku.

Sekretariat Centralny KSOW

Potrzebna jest nowoczesna wieś

Rozmowa z **Tadeuszem Nalewajkiem**,
podsekretarzem stanu w Ministerstwie
Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Panie Ministrze, często spotyka się Pan z rolnikami, producentami rolnymi?

Zawsze, o ile czas pozwoli. Wtedy też jest szansa na omówienie wielu kwestii w zakresie rolnictwa oraz podjęcie szczerzej i otwartej dyskusji. Przy takich okazjach rolnicy często podkreślają, że bardzo duże znaczenie ma dla nich pomoc w zbycie wytworzonych produktów. Kolejne kwestie podnoszone przez rolników to poprawa opłacalności produkcji i doradztwo ekonomiczne. W tym kontekście niezwykle ważne jest tworzenie grup producentów rolnych, co daje również nadzieję na łatwiejszy dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania oraz możliwość wspólnego zaopatrywania się w środki produkcji, a co za tym idzie, obniżenia kosztów produkcji.

Jak zatem wygląda sytuacja rolnika w obecnych warunkach gospodarki rynkowej?

W obecnych warunkach gospodarki rynkowej i występujących wahaniami na rynku dużo ważniejsza od samego osiągnięcia wystarczająco wysokiej produkcji rolnej stała się możliwość zbytu, a zatem dostosowanie tejże produkcji do potrzeb i wymagań klientów. W przypadku rozdrobnionej produkcji, z którą często mamy do czynienia w warunkach polskiego rolnictwa, tworzenie grup producentów rolnych jest jednym ze sposobów przeciwdziałania problemom związanym ze zbytem. Rolnicy tworząc grupy producentów rolnych liczą przede wszystkim na pewność zbytu oraz możliwości hurtowej sprzedaży płodów rolnych, sądząc, że duże i ujednolicone

partie znajdą odbiorców. Zdają oni sobie sprawę, że tylko towar odpowiednio przygotowany znajdzie nabywców. Od kilku lat wzrasta liczba grup producentów rolnych, a rolnicy wciąż wykazują duże zainteresowanie tym tematem.

Czy zgodzi się Pan z twierdzeniem, że powstawanie nowych grup jest głównie ograniczone mentalnością rolników?

Być może. Jednak coraz liczniejsze pozytywne przykłady potwierdzają, że zainteresowanie tą formą działalności zwiększa się z roku na rok. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi na bieżąco podejmuje działania na rzecz promowania tworzenia grup producentów rolnych. Wydano biuletyn „Promocja tworzenia grup producentów rolnych”. Nakręcono film pt. „Razem”, poświęcony promowaniu zakładania takich grup, który na płytach CD jest rozdawany na spotkaniach z rolnikami. Kilkadziesiąt razy w roku, w porozumieniu z ośrodkami doradztwa rolniczego, odbywają się spotkania przedstawicieli Ministerstwa Rolnictwa z przedstawicielami grup producentów rolnych oraz z osobami zainteresowanymi utworzeniem grup, na których przedstawia się korzyści związane z członkostwem w grupach producentów

» OPINIE

rolnych oraz warunki, jakie należy spełnić do ich założenia. Spotkania te są zwykle organizowane w województwach, gdzie poziom zorganizowania producentów rolnych w grupy jest najniższy.

Jakie znaczenie dla mieszkańców wsi miało powstanie Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich?

KSOW w Polsce powstała po to, aby organizować spotkania partnerów zaangażowanych w europejską politykę rozwoju obszarów wiejskich, a także aby dostarczać prawdziwych zachęt do realizacji celów określonych w ramach strategicznych wytycznych rozwoju wspólnotowych obszarów wiejskich, jakie zostały zdefiniowane przez Radę Unii Europejskiej. KSOW ma podkreślać i uwidaczniać wartość dodaną, jaka powstaje dzięki wsparciu obszarów wiejskich. Pierwsze lata funkcjonowania Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich pokazują, że zbudowana w Polsce sieć służy przede wszystkim lepszemu przepływowi informacji pomiędzy instytucjami i organizacjami zaangażowanymi w działania na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. Staje się też forum aktywnej wymiany dobrych praktyk, wiedzy i praktycznych doświadczeń we wdrażaniu programów i projektów służących zrównoważonemu rozwojowi obszarów wiejskich. Sieć jest też instrumentem, wspierającym administrację rządową i samorządową w realizacji zadań z zakresu rolnictwa i obszarów wiejskich realizowanych zarówno w ramach PROW 2007-2013, jak i programów operacyjnych polityki spójności.

Wiele grup producentów rolnych podjęło współpracę z Krajową Siecią Obszarów Wiejskich, na czym ona polega?

Dzięki współpracy grup producentów rolnych w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich rolnicy mogą wymienić się swoimi doświadczeniami, korzystać z tzw. dobrych praktyk. Niezwykle ważną jest również w ramach KSOW organizacja wyjazdów studyjnych, udział w targach, szkolenia dla rolników, konferencje z zakresu rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich. Plany działania obejmują także współpracę regionów ze szkołami wyższymi, instytu-

cjami branżowymi i doradztwem rolniczym, a w jej ramach organizację szkoleń, seminariów eksperckich i doradczych oraz sporządzanie analiz i ekspertyz. Sekretariat Regionalny zobowiązany jest także do przygotowania i realizacji programu szkoleniowego dla Lokalnych Grup Działania (LGD), które również powinny propagować tworzenie grup.

Taka forma wymiany doświadczeń pozwoli na szerokie rozpropagowanie idei wspólnego działania w grupie, pomoc nowo powstającym grupom producentów rolnych oraz wzmocnienie pozycji na rynku istniejących podmiotów gospodarczych działających w sektorze rolnym.

Czy są to jedyne zadania realizowane w ramach KSOW?

Jest to jedno z wielu zadań realizowanych w ramach KSOW. Ważne są także prace nad rozwojem i promocją odnawialnych źródeł energii, idei odnowy wsi, rozwoju rolnictwa, przedsiębiorczości na obszarach wiejskich, grup producentów rolnych, gospodarstw agroturystycznych i ekologicznych. Istotną rolę odgrywa także promocja produktów tradycyjnych i regionalnych. Chętni do włączenia się do Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich mogą wypełnić formularz zgłoszeniowy dostępny na stronie www.ksow.gov.pl i aktywnie uczestniczyć w tym procesie.

Wies boryka się z bezrobociem wynikającym z niedoboru miejsc pracy na obszarach wiejskich. Jak rozwiązać ten problem?

Kwestię niedoboru miejsc pracy na obszarach wiejskich trzeba rozwiązywać równolegle, tworząc warunki do rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich i w szerszym zakresie udostępniając miejsca pracy w miastach dla mieszkańców obszarów wiejskich bez potrzeby zmiany miejsca zamieszkania. Wymaga to z jednej strony skracania czasu dojazdu z obszarów wiejskich do miast, jak i szerszego wykorzystania elastycznych form zatrudnienia z pracą na odległość i w niepełnym wymiarze czasu, w tym celu niezbędne jest wykorzystanie odpowiednich szkoleń, zwiększających mobilność zawodową mieszkańców obszarów wiejskich.

Jak powinien być rozwijany kapitał ludzki, społeczny i instytucjonalny na obszarach wiejskich?

Obszary wiejskie powinny stać się atrakcyjnym miejscem pracy, zamieszkania, wypoczynku i prowadzenia działalności rolniczej lub pozarolniczej, z zachowaniem unikalnych walorów przyrodniczych i kulturowych tych terenów dla przyszłych pokoleń. Należy dążyć równolegle do unowocześniania rolnictwa i gospodarki żywnościowej oraz rozwijania przedsiębiorczości poza rolnictwem. Mieszkańcy obszarów wiejskich powinni uzyskać szeroki dostęp do edukacji, zatrudnienia, służby zdrowia, dóbr kultury i nauki, narzędzi społeczeństwa informacyjnego i niezbędnej infrastruktury technicznej w odpowiednim standardzie.

Można, zatem powiedzieć, że unowocześniamy obszary wiejskie?

Ogromnym atutem obszarów wiejskich są ludzie, często od wielu pokoleń związani z ziemią, ciężką pracą i wartościami kulturowymi lokalnych społeczności. Unowocześnienie i wzmacnianie wielofunkcyjności obszarów wiejskich powinno dokonywać się bez uszczerbku dla przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych walorów obszarów wiejskich, z należytą troską o możliwości indywidualnego rozwoju człowieka i społeczności lokalnych, bez potrzeby zmiany miejsca zamieszkania.

Dziękuję za rozmowę.

Wojciech Petera

Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich w Wielkopolsce

» Na przełomie 2008 i 2009 roku w strukturze Departamentu Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego utworzono Sekretariat Regionalny Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich. Zgodnie z założeniami Sekretariat Regionalny rozpoczął swoją pracę od organizowania spotkań mających na celu przekazanie informacji dotyczących nowych inicjatyw w celu zapewnienia efektywnego i dynamicznego rozwoju obszarów wiejskich. Już wtedy podjęto pierwsze cenne inicjatywy takie jak utworzenie Szkoły Liderów Rozwoju Lokalnego.

Pieniądze na rozwój obszarów wiejskich

W początkowym okresie wdrażania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich informacje o funduszach, które mogą pozyskiwać mieszkańcy obszarów wiejskich na różnego rodzaju działania (począwszy od projektów o charakterze inwestycyjnym poprzez projekty dotyczące ochrony środowiska, krzewienia

kultury, rozwoju gospodarczego), nie były szeroko dostępne. Starając się więc sprostać założeniom Programowym zaplanowano a następnie zrealizowano w 2009 i 2010 roku blok dziewięciu konferencji pod tytułem – „Wieś Wielkopolska – Wieś Europejska”. Do udziału w konferencjach zaproszeni zostali przedstawiciele instytucji wdrażających programy Unii Europejskiej, osoby zajmujące się współpracą samorządu z organizacjami pozarządowymi, samorządowym programem odnowy wsi, a także Wielkopolskim Regionalnym Programem Operacyjnym i Programem Operacyjnym „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich”. Ogółem w konferencjach brało udział około 800 osób. Konferencje organizowane były w gminach osiągniętych sukcesy w pozyskiwaniu środków z budżetu Unii Europejskiej i stanowiły doskonałą formę upowszechniania dobrych praktyk w wykorzystywaniu europejskich funduszy.

Na wsi odnowa – w centrum zainteresowania

Powstanie Sekretariatu Regionalnego KSOW zbiegło się z debatą poświęconą potrzebie aktywizowania obszarów wiejskich także przy wykorzystaniu środków samorządu województwa wielkopolskiego. Debatą ta dała podstawy do podjęcia kolejnych działań zmierzających do utworzenia samorządowego programu wspierającego oddolne inicjatywy w rozwoju obszarów wiejskich. W tym zakresie, we współpracy z Krajowym Stowarzyszeniem Sołtysów, została wydana publikacja pod tytułem „Na wsi odnowa – nowa perspektywa”. Delegacja z Wielkopolski uczestniczyła również w III Ogólnopolskim Kongresie Odnowy Wsi, który odbył się w Podlesicach na Śląsku. Na początku października 2009 roku Zarząd Województwa Wielkopolskiego zatwierdził zasady pilotażowego konkursu pn. „Wielkopolska Odnowa Wsi” mającego na celu aktywizację mieszkańców obszarów wiejskich. Kolejnym wydarzeniem było zorganizowanie przez Sekretariat Regionalny KSOW we współpracy z Krajowym Stowarzyszeniem Sołtysów bloku pięciu szkoleń dla mieszkańców obszarów wiejskich zainteresowanych aplikowaniem o środki w ramach konkursu. Aby pokazać, że warto pracować na rzecz społeczności lokalnych, w dniach od 26 – 28 października 2009 roku grupa sołtysów wzięła udział w szkoleniu połączonym z podróżą studyjną po województwie śląskim. Uczestnicy podróży mieli okazję zapoznać się z efektami programu odnowy wsi oraz dobrymi praktykami. Te wszystkie inicjatywy, szkolenia i wyjazdy przyniosły efekty, ponieważ w ramach ogłoszonego naboru dotyczącego realizacji oddolnych inicjatyw podejmowanych przez sołectwa złożone zostały aż 142 projekty. Ponieważ konkurs pilotażowy cieszył się tak dużym zainteresowaniem, Zarząd Województwa Wielkopolskiego przyjął Program „Wielkopolska Odnowa Wsi”, jako instrument służący do zmiany wizerunku polskiej wsi, przy wykorzystaniu ogromnego potencjału drzemiącego na tych obszarach.

Realizacja tego Programu opiera się na trzech zasadach:

- oddolności – zaangażowanie i odpowiedzialność społeczności lokalnej,
- partnerstwie – współpraca sołectwa z gminą, organizacjami pozarządowymi,
- współdziałania czynników rozwoju lokalnego – wieś posiadają przywództwo, opracowany i akceptowany przez mieszkańców Plan Odnowy Miejscowości oraz wsparcie ze strony gminy lub organizacji dla realizacji zadań wynikających z zatwierdzonego Planu. W ramach podjętych przez samorząd inicjatyw przeprowadzono wiele szkoleń, warsztatów roboczych i wyjazdów studyjnych.

We wrześniu 2010 roku zrealizowana została podróż studyjna do Dolnej Austrii, podczas której liderzy wiejski zapoznali się z osiągnięciami austriackiej odnowy wsi. Kontynuacją tej inicjatywy był kolejny tego typu wyjazd zorganizowany w dniach od 16 do 20 maja 2011 roku. Ponadto Sekretariat Regionalny KSOW w 2011 roku wraz z grupą liderów wiejskich uczestniczył w IV ogólnopolskim Kongresie Odnowy Wsi, który odbył się w Krzyżowej w województwie dolnośląskim. Tym razem Wielkopolanie mogli się już podzielić z uczestnikami kongresu doświadczeniami z realizacji własnego samorządowego programu odnowy wsi.

Wsparcie dla Lidera

31 Lokalnych Grup Działania obejmuje swym zasięgiem prawie 90% powierzchni województwa wielkopolskiego, a teren ten zamieszkuje prawie 1,8 mln osób. Skutecznie prowadzona działalność LGD stanowi istotny element dla wypracowania wartości dodanej w procesie wdrażania lokalnych strategii rozwoju. Mając to na względzie Sekretariat Regionalny KSOW od początku 2009 roku zrealizował dla przedstawicieli zarządów, rad i pracowników LGD – 22 szkolenia i konferencje oraz zagraniczną podróż studyjną. Tematyka szkoleń obejmowała zagadnienia związane z bieżącym funkcjonowaniem grup oraz wskazywała kierunki i zasady tworzenia, a także realizacji projektów współpracy, sieciowania, rozwoju turystyki oraz tworzenia produktów turystycznych.

Wielkopolska w sieci. Szkolenie dla LGD.

[FOT. SR KSOW]

Trzydniowe szkolenie w 2009 roku pod nazwą „Wielkopolska w sieci”, którego przygotowanie i realizacja stanowiły modelowy przykład współpracy trzech LGD z Sekretariatem Regionalnym KSOW, przyczyniło się do utworzenia Wielkopolskiej Sieci LGD. Natomiast w 2010 roku odbyło się kolejne szkolenie pod nazwą „Kryształ Wielkopolski”, którego efektem ma być realizacja kolejnych projektów współpracy. Jego przygotowanie i realizacja opierały się na wspólnej pracy Sekretariatu Regionalnego KSOW z czterema Lokalnymi Grupami Działania. Na zakończenie cyklu spotkań obejmujących wspólne działanie zorganizowano w listopadzie 2010 roku podróż studyjną do Bretanii we Francji, której celem było m.in. pokazanie dobrych praktyk oraz nawiązywanie kontaktów w celu realizacji przyszłych projektów współpracy.

Udział w targach

Targi są szansą na pokazanie pozytywnych efektów działania Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich i jej partnerów. Aby w jak najlepszy sposób promować Program Rozwoju Obszarów Wiejskich i pokazywać efekty jego wdrażania Sekretariat Regionalny Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich wraz z partnerami, głównie Lokalnymi Grupami Działania, uczestniczył w:

- Targach GMINA w Poznaniu w 2009 i 2010 roku, podczas których zorganizowano konferencję „Wieś wielkopolska – wieś europejska” oraz seminarium „Od funduszu sołeckiego do odnowy wsi”;

- Międzynarodowych Targach Regionów i Produktów Turystycznych „Tour Salon” w Poznaniu w 2010 roku, organizując jednocześnie seminarium „Turystyka szansą rozwoju lokalnego”. Wspólnie z dziesięcioma LGD Sekretariat przygotował prezentacje produktów lokalnych. Na stoisko zaproszone zostały również dzieci, które mogły wziąć udział w warsztatach wikliniarskich oraz w konkursach „Moje wakacje na wsi” i „Wieś moich dziadków”. Dużą atrakcją stanowiła też prezentacja na „scenie kultury” 11 zespołów regionalnych,
- Międzynarodowych Targach Turystyki Wiejskiej i Agroturystyki „Agrotravel” w Kielcach w 2010 i 2011 roku. Udział w targach stanowił dla Lokalnych Grup Działania możliwość zaprezentowania oferty turystycznej ich terenów oraz stwarzał okazję do poznania oferty turystyki wiejskiej innych regionów.

Zespół Goślinianie przed występem na targach Tour Salon. [FOT. SR KSOW]

Szkoła Liderów Rozwoju Lokalnego

Sekretariat Regionalny KSOW realizuje projekt skierowany do aktywnych kobiet, mieszkanek obszarów wiejskich, którego celem jest podniesienie kompetencji społecznych i świadomości w dziedzinie aktywizacji społecznej środowisk lokalnych. Zajęcia podzielone zostały na dwa dwudniowe moduły. Pierwszy, prowadzony w formie warsztatów, poświęcony jest podniesieniu kompetencji w zakresie

» PREZENTACJE

umiejętności społecznych, kierowania grupą, sposobów rozwiązywania konfliktów, rozpoznawania mocnych stron członków grupy, a także odpowiedniemu przydzielaniu zadań. Drugi moduł w całości poświęcony jest prawnym zagadnieniom związanym z tworzeniem i funkcjonowaniem organizacji pozarządowych. Zajęcia obydwu modułów uzupełnione są o prezentację dobrych praktyk z działalności organizacji pozarządowych na obszarach wiejskich. Do współpracy przy realizacji projektu zaproszono Lokalne Grupy Działania. W 2010 roku w projekcie uczestniczyły cztery LGD i osiemdziesiąt kobiet z terenu objętego LGD. W 2011 roku do udziału w projekcie zgłosiło się aż dziesięć LGD, z których w zajęciach weźmie udział sto osiemdziesiąt uczestniczek. Zajęcia Szkoły odbywają się w Ośrodku Integracji Europejskiej w Rokosowie. Wiedza i umiejętności nabyte podczas udziału w Szkole Liderów wykorzystywane są przez uczestniczki w pracy społecznej, zawodowej, ale również w życiu prywatnym. Obecnie zgłaszają one zapotrzebowanie na nowe tematy i kontynuację szkoleń.

Grupa liderów z LGD Solna Dolina.

[FOT. SR KŚOW]

Przyjaźniej na wsi

Sekretariat Regionalny KŚOW był dwukrotnie, w 2009 i 2010 roku, organizatorem etapu wojewódzkiego konkursu „Przyjazna wieś” na najlepszy projekt w zakresie infrastruktury zrealizowany na obszarach wiejskich przy wsparciu środków unijnych. Konkurs

cieszy się w Wielkopolsce dużym powodzeniem, a zwycięskie w etapie regionalnym projekty znalazły również uznanie w etapie ogólnopolskim. W 2009 roku najlepszy w Polsce okazał się wielkopolski projekt „Ośrodek Edukacji Regionalnej i Przyrodniczej w Mniszkach w powiecie międzychodzkiem”. Natomiast w 2010 roku drugie miejsce w Polsce w kategorii „infrastruktura społeczna” zajął projekt „Budowa sali pełnowymiarowej przy Gimnazjum w Komornikach”. Konkurs jest znakomitą okazją do spopularyzowania najciekawszych projektów realizowanych na obszarach wiejskich z wykorzystaniem środków unijnych pochodzących z różnych programów. Stwarza również możliwość spotkań z laureatami, podczas których następuje wymiana niezbędnych informacji koniecznych do skutecznego aplikowania o środki Unii Europejskiej.

Partnerzy Sekretariatu Regionalnego KŚOW

Do współpracy z Sekretariatem Regionalnym Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich do końca 2010 roku zgłosiło się 142 partnerów. Część z nich działa bardzo aktywnie i uczestniczy w realizacji zadań zapisanych w Planie działania. Przykładem dobrej współpracy może być np. wydana wspólnie z Centrum Doradztwa Rolniczego w nakładzie 5 tys. egzemplarzy publikacja pod tytułem: „Przedsiębiorczość na wsi – uruchamianie i prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich”.

Kolejne ciekawe projekty realizowane są wspólnie z Wielkopolskim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego. Do najważniejszych z nich należą podróże studyjne – pierwsza do Bretanii w 2009 roku skierowana do przedstawicieli Grup Producentów Rolnych, której celem było zapoznanie się z działalnością organizacji rolniczych Bretanii, oraz kolejna w 2010 roku dla przedstawicieli Lokalnych Grup Działania, podczas której nawiązano kontakty z francuskimi LGD oraz zapoznano się ze specyfiką działania Programu Leader we Francji. W przyszłości ułatwi to tworzenie i realizację projektów współpracy pomiędzy poszczególnymi LGD. W maju 2011 roku WODR był również współorganizatorem konferencji poświęconej roz-

wojowi hodowli indyków podczas I Ogólnopolskiego Święta Indyka odbywającego się w Koźminku. Takich przykładów dobrych praktyk czy ciekawych wydarzeń jest wiele. Warto chociażby wspomnieć o kilku:

- we współpracy z Zakładem Gospodarki Żywnościowej i Wsi Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu zorganizowano w czerwcu 2010 roku seminarium pod nazwą „Polska wieś w Unii Europejskiej – bilans dokonań”,
- we współpracy z Katedrą Rynku i Marketingu Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu

w październiku 2010 roku współorganizowano konferencję „Perspektywy rozwoju agroturystyki, turystyki wiejskiej, ekoturystyki, turystyki przyrodniczej i turystyki na terenie Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego”,

- wraz z Wielkopolską Izbą Rolniczą pod koniec 2010 roku zorganizowano Wielkopolskie Forum Kobiet Wiejskich, które odbyło się w zabytkowym pałacu na terenie Muzeum Narodowego Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie.

*Sekretariat Regionalny
KSOW Województwa Wielkopolskiego*

WĘGIERSKA KRAJOWA SIEĆ OBSZARÓW WIEJSKICH (HNRN)

Bardziej skuteczna współpraca na rzecz obszarów wiejskich

Hungarian
National
Rural
Network

» Głównym celem reorganizacji Węgierskiej Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich (HNRN) jest zapewnienie regularnej komunikacji i szybkiego przepływu informacji pomiędzy członkami rządu, organizacjami gospodarczymi i obywatelskimi, a także stworzenie sieci współpracy pomiędzy środowiskami zawodowymi, które pragną działać na rzecz obszarów wiejskich. Tego rodzaju możliwość zapewnia utworzenie międzynarodowej i transnarodowej sieci współpracy w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, w ramach której tysiące osób mogą w sposób aktywny, według swojej najlepszej wiedzy, przyczynić się do stałej poprawy jakości życia na obszarach wiejskich.

Zadania Węgierskiej Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich

Polityka na rzecz rozwoju obszarów wiejskich stała się z biegiem czasu coraz bardziej istotnym elementem polityki rolnej UE. Nie jest to kwestia

przypadku, ponieważ ponad 90% terytorium UE to obszary wiejskie, na których mieszka połowa ludności Unii. To tereny, na których życie codzienne nie zawsze jest łatwe. Obszary miejskie i wiejskie zostały od siebie oddzielone. Zarówno w sensie fizycznym, jak i duchowym. Niezbędne jest w związku z tym ponowne zdefiniowanie relacji pomiędzy tymi obszarami, w podobny sposób, jak w przypadku stosunków pomiędzy producentami działającymi na rynku lokalnym i konsumentami. Zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 1698/2005 każde państwo członkowskie tworzy krajową sieć obszarów wiejskich, która skupia wszystkie organizacje i struktury administracyjne zaangażowane w rozwój obszarów wiejskich. Zgodnie z rozporządzeniem Komisji Europejskiej termin przewidziany na obowiązkowe stworzenie krajowej sieci obszarów wiejskich określono na dzień 31 grudnia 2008 r. Celem krajowej sieci obszarów wiejskich jest zachęcanie do wdrow-

żenia programów rozwoju obszarów wiejskich poprzez tworzenie związków pomiędzy organami administracyjnymi (zarówno na szczeblu eksperckim, jak i samorządów lokalnych) z instytucjami obywatelskimi, stowarzyszeniami, podmiotami gospodarczymi, organizacjami zawodowymi oraz jednostkami działającymi na obszarach wiejskich. Jednym z istotnych zadań sieci jest tworzenie różnego rodzaju form współpracy międzyterytorialnej i międzynarodowej, a także reprezentowanie interesów i wartości kraju na szczeblu europejskim. Dzięki działalności HNRN 27 państw uczestniczących w Europejskiej Sieci na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich może uzyskać informacje na temat rezultatów uzyskanych w ramach węgierskiego programu rozwoju obszarów wiejskich, a także zapoznać się z dobrymi praktykami. Ponadto krajowe społeczności wiejskie mogą na tej podstawie czerpać wiedzę w oparciu o międzynarodowe przykłady.

Nowe cele, skuteczniejsze działanie

Po zmianie rządu w 2010 r. Węgierska Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich została poddana reorganizacji. W ramach powyższej reorganizacji nie tylko uległa zmianom struktura organizacyjna sieci, ale również rozszerzono zakres jej zadań oraz uproszczono porządek proceduralny. HNRN uczestniczy w szkoleniach organizowanych w ramach Lokalnych Grup Działania LEADER, odgrywając również istotną rolę w kształtowaniu relacji międzynarodowych, a także rozwijaniu i realizacji wielostronnej współpracy z Europejską Siecią na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. *Ubiegłej jesieni zawarliśmy z Polską, jako z pierwszym krajem, porozumienie o współpracy. Podobne porozumienie zostało zawarte w marcu ze Słowacją. Obecnie trwają natomiast negocjacje z Rumunią* – podkreślił Sekretarz Stanu ds. rozwoju obszarów wiejskich Zsolt V. Németh podczas konferencji prasowej, na której zapowiedziano reorganizację sieci. Tegoroczny budżet HNRN kształtuje się wprawdzie na poziomie 3 mld HUF, ale wysokość wsparcia dla jednego projektu została ograniczona do kwoty 3 milionów HUF. Oznacza to, że zamiast „dużych projektów” istnieje

możliwość uzyskania na Węgrzech dotacji dla ok. 300 imprez, spotkań i projektów szkoleniowych. Planuje się również zaostrenie kontroli, co ma na celu zapobieganie nadużyciom związanym z wydatkowaniem otrzymanych środków. *Funkcjonowanie organizacji zostanie w jeszcze większym stopniu uproszczone i stanie się bardziej przejrzyste z uwagi na fakt, iż wnioski będą rozpatrywane w terminie 30 dni od daty ich złożenia, a beneficjenci będą prawdopodobnie oczekiwać tylko 30 dni na wypłatę środków* – powiedział Sándor Fazekas, minister rolnictwa Węgier.

Odnowiona, przejrzysta struktura organizacyjna

Stanowisko prezesa HNRN piastuje dr Bálint Csátári, geograf i nauczyciel akademicki. Jako prezes HNRN szczególną uwagę zwraca na zrównoważony rozwój węgierskich obszarów wiejskich oraz wieloaspektowy rozwój gospodarki wiejskiej, co ma na celu utrzymanie liczebności populacji na tych obszarach. *Skuteczny rozwój obszarów wiejskich wymaga jednakowego zaangażowania wszystkich zainteresowanych stron* – mówi prezes HNRN. Wyróżnia on jednocześnie nadzieję, iż dzięki przetargom dotyczącym projektów w zakresie rozwoju obszarów wiejskich tereny te uzyskają w najbliższej przyszłości możliwość zaprezentowania swoich walorów. *Mam nadzieję, że będą one również dotyczyły „kolorytu i duszy wsi”, charakteru mieszkańców prowadzących szczęśliwe życie w wioskach i gospodarstwach, a także różnorodności lokalnych historii oraz produktów* – powiedział Bálint Csátári. Jeżeli chodzi o istotne zadania, które nowe kierownictwo sieci musi zrealizować w celu odnowienia HNRN, to dr Bálint Csátári wskazuje przede wszystkim na potrzebę uzyskania synergii w środowisku naukowym, rozwój obszarów wiejskich, wzmocnienie sieci organizacji zawodowych, a także rozwój współpracy pomiędzy poszczególnymi resortami. Jako przykład wymienia rozwój infrastruktury, edukację oraz poprawę warunków życia populacji Romów. Kierownictwo HNRN – liczące wcześniej 31 osób, a od tego roku 13 – uzyskało jasno określone prawa decyzyjne. Lajos Mikula, sekretarz generalny sieci twierdzi, że obowiązki oraz proces decyzyjny

w ramach nowego systemu zostały określone w jasny sposób, a struktura została uproszczona i stała się bardziej przejrzysta. Rada – wspierająca działania prezydium – również przyczynia się do wzmocnienia kontroli obywatelskiej, a jej 200 członków jest nominowanych przez ministra rolnictwa. Rada przedstawia opinię na temat rocznego planu działań HNRN oraz sprawozdania z jego wdrażania. Rada zbiera się co najmniej raz w roku i jest zwoływana przez sekretarza generalnego sieci. Dr Lajos Mikula pełni obowiązki sekretarza generalnego HNRN od lipca 2010 r. Sprawuje on kontrolę nad działalnością HNRN oraz stałego sekretariatu. Ponadto pełni rolę pośrednika w kontaktach pomiędzy członkami sieci i organizacjami zaangażowanymi na rzecz rozwoju obszarów wiejskich a organami rządowymi. Sekretarz generalny przedkłada kierownictwu sieci propozycje ministra ds. rozwoju obszarów wiejskich, a także reprezentuje HNRN na imprezach międzynarodowych. Zadania administracyjne HNRN realizuje stały sekretariat, prowadzący działalność w ramach Instytutu Edukacji i Doradztwa Rozwoju Obszarów Wiejskich przy Ministerstwie Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Stale tworzenie relacji międzynarodowych

Jednym z najistotniejszych celów odnowionej Węgierskiej Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich jest rozwój współpracy na szczeblu międzynarodowym. Polska była pierwszym krajem, z którym zawarliśmy porozumienie o współpracy. Podobna umowa została niedawno zawarta ze Słowacją.

Współpraca międzynarodowa

Ubiegłej jesieni, w dniu 24 września 2010 r., w trakcie Trzeciego Węgierskiego Dnia Rolnictwa podpisano pierwsze porozumienie o współpracy. W obecności Sándora Fazekasa, ministra rolnictwa Węgier, porozumienie podpisali: Artur Ławniczak, Podsekretarz Stanu polskiego Ministerstwa Rolnictwa oraz Zsolt V. Németh, węgierski Sekretarz Stanu ds. rozwoju obszarów wiejskich. Zgodnie z powyższym porozumieniem obie krajowe sieci rozwoju obszarów wiejskich podejmą się organizacji wspólnych konferencji

Węgry podpisały z Polską, pierwszym krajem z UE, porozumienie o współpracy KŚOW.

[FOT. HNRN]

z udziałem przedstawicieli organizacji branżowych oraz realizacji wspólnych badań naukowych, co ma na celu promowanie projektów współpracy polskich i węgierskich Lokalnych Grup Działania LEADER oraz wspieranie wymiany i rozpowszechniania dobrych praktyk. W październiku 2010 r. na zaproszenie Stowarzyszenia Rozwoju Obszarów Wiejskich Zagyvaság pierwsza polska delegacja złożyła wizytę w mikroregionie Hatvan. W celu zapewnienia transferu wiedzy zorganizowano konferencję z udziałem Lokalnej Grupy Działania z Kłobucka. Najważniejszymi zagadnieniami poruszonymi w czasie konferencji były: środki realizowane w ramach Nowego Węgierskiego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, historia Lokalnych Grup Działania LEADER oraz zakres zadań Węgierskiej Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich (HNRN). W najbliższej przyszłości nasz kraj potwierdzi bliskie związki ze Słowacją. Stosunki pomiędzy Węgrami a Słowacją osiągnęły nowy wymiar wraz z organizacją w miejscowości Lajosmizse konferencji zatytułowanej „Wspólna Polityka Rolna po 2013 r. – Młodzi Rolnicy w Europie Środkowej”. W trakcie powyższej konferencji Zsolt V. Németh, węgierski Sekretarz Stanu ds. rozwoju obszarów wiejskich oraz Gábor Csicsai, Sekretarz Stanu ds. rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich Republiki Słowacji, podpisali porozumienie o współpracy. Impreza została zorganizowana przez Węgierskie Stowarzyszenie Młodych

Wizyta w Polsce. Od lewej: Mikosz Weich, Lajos Mikula, Sara Brand, Peter Toto.

[FOT. SC KSOW]

Rolników (AGRYA). Podczas spotkania szczególną uwagę poświęcono kwestii przyszłej współpracy pomiędzy obiema krajowymi sieciami rozwoju obszarów wiejskich w takich dziedzinach jak produkcja lokalnej żywności oraz popularyzacja agroturystyki. Gábor Csicsai wiąże duże nadzieje z tą współpracą, która jego zdaniem powinna przyczynić się do poprawy skuteczności działania młodych rolników w obu krajach.

Misja oraz główne zadania kierownictwa Węgierskiej Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich

Najważniejszym zadaniem kierownictwa Węgierskiej Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich jest ścisła realizacja strategii określonej w rozporządzeniu ministra oraz w aktualizowanym corocznie Planie działania. Powyższy cel jest realizowany w kontekście wspierania programów organizacji zawodowych i pozarządowych, mających na celu poprawę sytuacji na obszarach wiejskich na Węgrzech.

Zgodnie z powyższymi założeniami priorytetem kierownictwa HNRN jest budowanie konstruktywnego dialogu pomiędzy podmiotami korzystającymi w rozsądny sposób z obszarów wiejskich, rolnikami, lokalnymi społecznościami, organizacjami branżowymi i pozarządowymi, a także tworzenie różnorodnych form wspólnych działań na rzecz odnowienia obszarów wiejskich we współpracy z podobnymi organizacjami działającymi w innych

państwach członkowskich. Powyższe cele są realizowane w oparciu o zasady oraz praktyczne przykłady zaczerpnięte z programów rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich, utworzonych przez Unię Europejską.

Członkowie kierownictwa sieci pragną aktywnie uczestniczyć w tworzeniu zaplecza intelektualnego dla przyszłego rozwoju i kształtowania obszarów wiejskich, co pozwoli na zastosowanie wielodyscyplinarnego podejścia naukowego. Ponadto, przy pomocy wszystkich dostępnych środków, zamierzają oni wspierać niezbędną do osiągnięcia powyższych celów wymianę wiedzy pomiędzy środowiskami politycznymi i zawodowymi oraz organizacjami obywatelskimi. Kierownictwo sieci pragnie również inicjować, koordynować i organizować działalność zawodową oficjalnie zarejestrowanych członków HNRN, wykorzystując w tym celu ramy prawne określone w Nowym Węgierskim Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich. Ma to na celu stworzenie możliwości konstruktywnej dyskusji, tworzenie podstaw dla wspólnych projektów rozwoju obszarów wiejskich, a także stopniową poprawę organizacji działania sieci. Aby wesprzeć realizację tych celów HNRN i jej kierownictwo, w ścisłej współpracy z instytucjami rządowymi odpowiedzialnymi za rozwój obszarów wiejskich, zapewnią stały i powszechny przepływ informacji dotyczących sytuacji obszarów wiejskich na Węgrzech. Informacje te będą odnosić się do zmian, aktualnych wyzwań, a także własnej działalności sieci. Informacje będą przekazywane osobom odpowiedzialnym za podejmowanie decyzji, podmiotom aktywnie zaangażowanym w działalność sieci, a także mediom. Ponadto kierownictwo HNRN obejmie patronatem branżowym przedsięwzięcia mające na celu tworzenie publikacji dotyczących identyfikacji problemów węgierskich i europejskich obszarów wiejskich, a także kultywowanie charakteru tych miejsc oraz upowszechnianie skutecznych praktyk rozwoju tych obszarów.

*Sekretariat Centralny
Węgierskiej Sieci Obszarów Wiejskich (HNRN)*

Współpraca Instytutu Zootechniki PIB i Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich

Prof. dr hab. Jędrzej Krupiński

DYREKTOR INSTYTUTU ZOOTECHNIKI

Historia i działalność Instytutu

W 2010 roku minęło 60 lat od powołania Instytutu Zootechniki. To godny wiek i równocześnie okazja do wspomnień, ale także nakreślenia planów na przyszłość, bo ten sześćdziesięciolecie jest wciąż w pełni sił i ma ambitne plany na przyszłość.

W sześćdziesięcioletniej historii Instytutu były okresy lepsze i gorsze, co wynikało z ogólnej sytuacji gospodarczej kraju oraz roli, jaką odgrywało w niej rolnictwo. Choć na ogół stawiano na rozwój przemysłu, ciągle braki artykułów spożywczych podkreślały wagę tej dziedziny gospodarki. Trudności w zaopatrzeniu ludności w mięso, co w końcu stało się ostrym problemem politycznym, skierowały uwagę na konieczność rozwoju produkcji zwierzęcej. Podstawowym zagadnieniem był brak białka, najważniejszego składnika pasz. Brak dewiz na zakup soi zmuszał do poszukiwania mniej lub bardziej niekonwencjonalnych jego źródeł. W latach siedemdziesiątych kwestia ta była tak paląca, że możliwość pozyskania dodatkowych źródeł białka stała się tematem jednego z nowo tworzonych, najważniejszych, oficjalnych programów rządowych. Instytut Zootechniki został koordynatorem tego programu, oznaczonego jako PR 4 (Program Rządowy 4). Pozwoliło to na uzyskanie dodatkowych środków (niestety wciąż obniżanych) na rozbudowę bazy badawczej Instytutu. Choć w ówczesnej sytuacji definitywne rozwiązanie problemu deficytu białka nie było możliwe, to dzięki temu programowi wykonano wiele ważnych i ciekawych badań oraz rozwiązań. W latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych Instytut Zootechniki wzbogacił się o szereg nowych

obiektów: powstał nowy budynek główny, co umożliwiło przeniesienie centrali Instytutu z pomieszczeń dawnego banku, w centrum Krakowa, do podkrakowskich Balic. Również w Balicach wybudowano według wzorów holenderskich osiedle domków dla pracowników. W Kołbaczu powstał ośrodek przemysłowej produkcji trzody chlewnej, rozbudowywano bazę badawczą i poprawiano warunki socjalne w zakładach doświadczalnych. W sumie wymienione i nowe, wciąż kontynuowane inwestycje stanowią bazę dla prowadzonych obecnie i przewidywanych w przyszłości prac badawczych.

Od 2005 roku Instytut Zootechniki PIB realizuje swoje zadania naukowe poprzez strukturę 6 działów:

- Dział Genetyki i Hodowli Zwierząt
- Dział Biotechnologii Rozrodu Zwierząt
- Dział Ochrony Zasobów Genetycznych Zwierząt
- Dział Cytogenetyki i Genetyki Molekularnej Zwierząt
- Dział Żywienia Zwierząt i Paszoznawstwa
- Dział Technologii, Ekologii i Ekonomiki Produkcji Zwierzęcej

Badania nad genetyką zwierząt gospodarskich to jeden z najintensywniej rozwijanych kierunków działalności Instytutu. Szybki rozwój rolnictwa, począwszy od XIX wieku, a szczególnie intensywny w wieku XX, spowodował przeobrażenia, których wynikiem był wzrost produkcji rolnej, a także powstanie wielu nowych, wysokoprodukcyjnych ras zwierząt. Te

Pałac Radziwiłłów. Siedziba dyrekcji Instytutu.

[FOT. IZ]

niewątpliwe początkowe sukcesy przesłoniły fakt, że specjalizacja ras pod kątem ich wysokiej produkcji stwarza zagrożenie dla zachowania często unikatowej kombinacji genów. Obecnie wielkoskalowy model produkcji zwierzęcej dominuje na świecie i doprowadza do koncentracji wielkotowarowej hodowli i jej globalizacji. Szacuje się, że globalnie jedna trzecia świń, połowa jaj, dwie trzecie mleka i trzy czwarte brojlerów kaczyc produkowane jest przez komercyjne linie hodowlane, co niebezpiecznie ogranicza bazę genetyczną. Polska posiada zasoby naturalne, które uważa się za jedne z najbogatszych w Europie i jest jednym z prekursorów gatunkowej ochrony zwierząt. Na polu ochrony rodzimych ras zwierząt ogromną rolę odegrały i odgrywają ośrodki naukowe, będące inicjatorami ochrony i restytucji ginących populacji, często lokując stada w zakładach doświadczalnych i dofinansowując ich utrzymanie z działalności naukowej i dydaktycznej.

Doskonalenie zwierząt przez selekcję jest zabiegiem powolnym i uzyskanie istotnego postępu wymaga długiego czasu, a zastosowanie krzyżowania jako metody hodowlanej pozwala na wykorzystanie dodatkowych źródeł zmienności genetycznej. Przedmiotem badań Instytutu w zakresie doskonalenia zwierząt były przede wszystkim metody selekcji i doboru w obrębie czystości rasy. Jednym z warunków

postępu jest prowadzenie selekcji w oparciu o wyniki odpowiednich metod oceny wartości hodowlanej zwierząt. W tym celu zorganizowana została w zootechnicznych zakładach doświadczalnych stacjonarna ocena poszczególnych gatunków zwierząt, co jest dużym osiągnięciem Instytutu. Badania z dziedziny immunogenetyki rozpoczęto w Instytucie w 1965 roku. Już w kolejnym roku przystąpiono do kontroli pochodzenia w oparciu o grupy krwi u bydła, a następnie owiec, świń i koni. Następnie do kontroli pochodzenia wprowadzono najnowocześniejsze naówczas metody identyfikacji polimorfizmu DNA (tzw. genetyczny odcisk palca). Po pojawieniu się encefalopatii gąbczastej (tzw. choroba wściekłych krów) i wprowadzeniu zakazu stosowania w paszach mączek pochodzenia zwierzęcego opracowano metodę identyfikacji składników zwierzęcych opartą na analizie gatunkowo specyficznego fragmentu mitochondrialnego DNA, pozwalającą na wykrycie dodatku mączki mięsno-kostnej do paszy już w ilości 0,5%. Osiągnięcie to zostało nagrodzone przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Kontynuowane są prace nad mrożeniem materiału genetycznego. W założonym w roku 1964 Centralnym Banku Nasienia przechowywane są obecnie również zarodki, stał się on więc w istocie Bankiem Materiałów Biologicznych. W roku 2003 urodziła się w Instytucie pierwsza jałówka, której płęć była wynikiem prac nad seksowaniem nasienia. Doświadczenia nad rozrodem zwierząt doprowadziły do narodzin w 2003 roku genetycznie zmodyfikowanego knurka. Badania te mają na celu wykorzystanie genetycznie zmodyfikowanych świń jako źródła organów do przeszczepów. Jak wiadomo świnia jest zwierzęciem fizjologicznie bliskim człowiekowi, konieczne jest jednak przełamanie bariery immunologicznej. Prace nad modyfikowaniem genetycznym i klonowaniem zwierząt zostały również nagrodzone przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Od chwili powstania Instytutu prowadzi się badania nad żywieniem zwierząt i paszoznawstwem. Ta dziedzina jest szczególnie mocno związana z sytuacją gospodarczą kraju. Duże znaczenie miało stwierdzenie istnienia niedoboru soli w mieszankach dla

drobiu, z których wycofano mączkę rybną. Wprowadzenie dodatku soli kuchennej znacznie zwiększyło wydajność produkcji drobiarskiej. Badania nad zapotrzebowaniem zwierząt w substancje mineralne stały się podstawą do opracowania projektu organizacji zapobiegania i zwalczania niedoborów mineralnych w Polsce. Dzięki temu uruchomiono produkcję lizawek i brykietów solnych uzupełnionych mikroelementami. Po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej i wprowadzeniu zakazu stosowania antybiotykowych stymulatorów wzrostu prowadzi się badania nad ich zastąpieniem naturalnymi probiotykami i preparatami ziołowymi. Wyniki oceny składu pasz pochodzące z własnych doświadczeń Instytutu, jak również dostarczane przez instytucje współpracujące, zwłaszcza uniwersytety rolnicze, są zbierane w prowadzonym w Instytucie Krajowym Centrum Informacji o Paszach. Stanowią one podstawę kolejnych wydań norm żywienia zwierząt gospodarskich i tablic wartości pokarmowej pasz. Są również udostępniane innym jednostkom naukowym.

Rosnące wymagania konsumentów sprawiają, że w badaniach żywieniowych coraz więcej uwagi poświęca się jakości i wartości dietetycznej produktów zwierzęcych. Chodzi tu głównie o modyfikowanie składu mięsa, mleka i jaj. Prowadzi się badania nad zwiększeniem zawartości jodu w mleku w aspekcie niedoboru tego składnika w niektórych rejonach Polski. Dąży się również do zmniejszenia zawartości nasyconych kwasów tłuszczowych w jajach oraz mięsie, zwłaszcza w wieprzowinie.

Oprócz Centralnego Laboratorium w Balicach – jako laboratorium urzędowego – Instytut posiada Krajowe Laboratorium Pasz w Lublinie, będące laboratorium referencyjnym. Są to laboratoria akredytowane.

Ważnym aspektem prac badawczych na przestrzeni sześćdziesięciu lat było opracowanie rozwiązań technicznych poprawiających warunki utrzymania zwierząt oraz zmniejszających negatywne oddziaływanie hodowli na środowisko. Badania w zakresie technologii produkcji zwierzęcej zostały z biegiem czasu uzupełnione o problematykę ekono-

miki i ekologii. Aktualnie prowadzone są badania na wielu płaszczyznach. Dotyczą one przede wszystkim dobrostanu zwierząt gospodarskich, ekologicznych systemów chowu, funkcjonalności różnych systemów utrzymania oraz opłacalności produkcji zwierzęcej.

W 2005 r. Rada Ministrów uchwałą Nr 259/2005 z dnia 5 października 2005 r. powierzyła Instytutowi Zootechniki PIB realizację i koordynację **Programu Wieloletniego: „Biotechnologiczne, środowiskowe i technologiczne uwarunkowania produkcji zwierzęcej”**. Program Wieloletni wspiera działalność rolniczą na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania, a także przedsięwzięcia rolno-środowiskowe i działania zmierzające do poprawy dobrostanu zwierząt. Odnosi się także do realizacji nowego etapu przedsięwzięć rolnośrodowiskowych na lata 2007-2013, w zakresie działań dotyczących poprawy stanu środowiska i krajobrazu. Jednym z głównych celów programu jest opracowanie i stosowanie właściwych metod i technologii w produkcji zwierzęcej oraz pozyskiwania mięsa, mleka i jaj o wysokich parametrach jakościowych. Zagwarantuje to konsumentowi bezpieczne dla zdrowia produkty pochodzenia zwierzęcego, przy zachowaniu wysokiego dobrostanu utrzymywanych zwierząt.

W ramach programu realizowane są zadania dotyczące ochrony środowiska, rozwoju gospodarki i restrukturyzacji wybranych jej dziedzin, wspierania rozwoju regionalnego oraz ochrony zdrowia. Program zakłada także podjęcie szeregu działań o charakterze publicznym, które będą stanowić wsparcie dla mechanizmów planowania, programowania i kontroli oraz promowania zrównoważonego rozwoju hodowli i chowu zwierząt w kraju.

Od 2011 roku Instytut Zootechniki PIB realizował i koordynował będzie kolejny **Program Wieloletni „Ochrona i zarządzanie krajowymi zasobami genetycznymi zwierząt gospodarskich w warunkach zrównoważonego użytkowania”**. Program ma obejmować działania dotyczące: zrównoważonego użytkowania i ochrony bioróżnorodności zwierząt gospodarskich; genomicznych i biotechnolo-

gicznych podstaw hodowli zwierząt gospodarskich i produkcji zwierzęcej; poprawy dobrostanu zwierząt gospodarskich oraz monitorowania jakości pasz jako elementu bezpieczeństwa żywności i ochrony środowiska; kształcenia kadr i upowszechniania wiedzy na temat zrównoważonej produkcji zwierzęcej.

Na szczególną uwagę zasługuje działalność wydawnicza Instytutu. W wydawanych w języku angielskim *Annals of Animal Science* ukazują się oryginalne prace naukowe z kraju i zagranicy. Polskojęzyczne *Roczniki Naukowe Zootechniki*, publikujące również oryginalne prace naukowe, stanowią cenny materiał. Popularne, cieszące się dużym uznaniem *Wiadomości Zootechniczne*, będące kontynuacją *Biuletynu Informacyjnego IZ*, obchodziły dwa lata temu swoje czterdziestopięcioletcie. Innym popularnym czasopiśmie są *Pasze Przemysłowe*. Ponadto Instytut publikuje wydawnictwa ciągłe (wyniki oceny hodowlanej i użytkowej) a także broszury i książki.

Bazę doświadczalną, w której sprawdzane są koncepcje i hipotezy naukowe, stanowi 11 Zakładów Doświadczalnych, położonych w różnych regionach Polski. Prowadzone są tam również własne, oryginalne badania przez zatrudnioną w nich kadrę naukową. W ostatnich latach podjęliśmy wielki wysiłek, aby zmodernizować nasze Zakłady Doświadczalne i przystosować je do nowych wyzwań stojących przed nauką i praktyką zootechniczną.

Działalność Instytutu Zootechniki PIB na rzecz ochrony i zachowania zagrożonych wyginieciem ras zwierząt gospodarskich

Instytut Zootechniki PIB od wielu lat podejmuje wszechstronne działania na rzecz ochrony zwierząt gospodarskich zagrożonych wyginieciem. Formalne powierzenie obowiązków koordynacji Instytutowi Zootechniki PIB przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w tym zakresie od 2004 roku wiąże się z wykonywaniem wielu dodatkowych prac, niezmiernie ważnych dla realizacji zadań wynikających z programów ochrony.

Pracownicy Działu Ochrony Zasobów Genetycznych Zwierząt IZ PIB, jako współautorzy opracowy-

wanych programów ochrony, wnoszą do nich cenne wytyczne, które wynikają z praktyki i specjalizacji w zakresie chowu poszczególnych gatunków zwierząt. Powołani przez Dyrektora Instytutu koordynatorzy ds. poszczególnych gatunków zwierząt sprawdzają szczegółowo dokumentację hodowlaną pod kątem spełniania wymogów programów ochrony zatwierdzonych dla każdej rasy. Następnie wydają zaświadczenia o objęciu zwierząt tym programem, co stanowi podstawę dla hodowcy o ubieganie się o dotację.

W ostatnich latach w Instytucie wzrosła liczba publikacji i opracowań dotyczących problematyki ochrony zwierząt. Od 2005 roku rozpoczęto cykliczny druk wyników oceny użytkowości zwierząt objętych programem ochrony, które są przekazywane do ośrodków doradztwa rolniczego, związków hodowców i do wszystkich innych podmiotów zainteresowanych tą tematyką. W 2006 roku Instytut opracował i wydał album pt. „Polskie rasy zachowawcze. Atlas zwierząt gospodarskich objętych programem ochrony w Polsce”.

Jeden kwartalnik, z cyklicznie wydawanych *Wiadomości Zootechnicznych*, w całości został poświęcony problematyce, roli i znaczeniu rodzimych i lokalnych ras zwierząt oraz możliwości ich ochrony w ramach PROW na lata 2007-2013.

Na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa Instytut Zootechniki opracował założenia pakietów rolnośrodowiskowych, dotyczących zachowania lokalnych populacji poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich na potrzeby prac nad PROW na lata 2007-2013. Przygotowano planowane liczebności tych populacji, oszacowano poziom wsparcia finansowego w ramach pakietu „Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie”. Opracowano także propozycje programów pomocowych, dotyczących dotowania ochrony zasobów genetycznych drobiu, zwierząt futerkowych, pszczoł i ryb z pomocy krajowej w latach 2007-2013. Podczas corocznych krajowych wystaw zwierząt hodowlanych Instytut organizuje pokazy zwierząt objętych programami ochrony. Pracownicy Instytutu prowa-

dzą wykłady nt. ochrony zasobów genetycznych zwierząt gospodarskich oraz udzielają wyczerpujących informacji z tego zakresu. Hodowcom rozdawane są również ulotki informacyjne i opracowania dotyczące warunków korzystania z pomocy finansowej.

Dodatkowo tematyka ochrony zasobów genetycznych propagowana jest przez szereg konferencji naukowych i sympozjów organizowanych na terenie całego kraju.

Instytut Zootechniki PIB aktywnie włączył się także do opracowywanej przez Ministerstwo Środowiska Krajowej Strategii Różnorodności Biologicznej. Krajowy Koordynator ds. zasobów genetycznych zwierząt uczestniczy w pracach FAO dotyczących tej tematyki, angażując się także w opracowanie Światowych Strategii Ochrony Zasobów Genetycznych Zwierząt.

Wszelkie informacje można uzyskać na stronie internetowej Instytutu Zootechniki – Państwowy Instytut Badawczy – www.izoo.krakow.pl.

Współpraca z Krajową Siecią Obszarów Wiejskich

W ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich Instytut Zootechniki corocznie podejmuje szereg działań upowszechnieniowo-szkoleniowych. Przyczyniają się one zarówno do podniesienia świadomości mieszkańców obszarów wiejskich co do roli i znaczenia rodzimych ras zwierząt gospodarskich, jak również służą promocji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013. Dotychczas zrealizowano w ramach współpracy:

1. Krajową Wystawę Ras Rodzimych organizowaną podczas Krajowej Wystawy Zwierząt Hodowlanych w Poznaniu w latach 2008 i 2010.
2. Regionalną Wystawę Ras Rodzimych w Rudawce Rymanowskiej, organizowaną w latach 2009 i 2010.
3. Sześć sympozjów, w których udział wzięły łącznie 403 osoby, dotyczących ochrony zasobów genetycznych zwierząt przeznaczonych dla hodowców ras rodzimych koni i owiec. Organizowane zostały w okresie czerwiec – listopad 2010.

Ochrona ras rodzimych to ważna działalność Instytutu

[FOT. IZ]

4. Dwa szkolenia dotyczące zmian w programie rolnośrodowiskowym przeznaczone dla związków hodowców owiec, koni, bydła i świń, kwiecień 2011.

Głównym elementem organizowanych wystaw ras rodzimych była prezentacja zwierząt gatunków objętych programami ochrony zasobów genetycznych oraz prowadzenie stoiska informacyjnego. Corocznie podczas Krajowej Wystawy ponad 50 hodowców prezentuje około 150 sztuk zwierząt oraz 30 stadek drobiu. Organizowane były także seminaria, które cieszyły się dużą frekwencją, dla wszystkich zainteresowanych tematyką ras rodzimych i możliwości skorzystania z programów rolnośrodowiskowych. Podczas wystaw, na stoisku Instytutu Zootechniki PIB emitowane były filmy o rasach rodzimych oraz prezentacje ekspertów na płytach CD. Nadzór merytoryczny nad całością działań sprawowali eksperci. Pełnili oni dyżury, udzielali zainteresowanym informacji i odpowiadali na pytania dotyczące hodowli lokalnych ras zwierząt, warunków uczestnictwa w programach ochrony oraz możliwościach ubiegania się o uzyskanie płatności rolnośrodowiskowej. Dużym zainteresowaniem cieszyły się ulotki informacyjne opracowane przez poszczególnych koordynatorów opisujące zwierzęta ras rodzimych, publikacje, takie jak: „Roczniki Naukowe Zootechniki”, „Annals of Animal Science”,

Instytut na targach w Poznaniu.

[FOT. IZ]

„Wiadomości Zootechniczne”, „Pasze przemysłowe” oraz broszury upowszechnieniowe. Ekspozycje były

odwiedzane zarówno przez przedstawicieli resortu rolnictwa, instytucji branżowych oraz naukowych związanych z hodowlą zwierząt, przedstawicieli ośrodków doradztwa rolniczego, jak również przez rolników i producentów zainteresowanych utrzymaniem rodzimych ras zwierząt oraz innych zwiedzających.

Obecnie w ramach współpracy z KSOW zorganizowana została w dniach 13-14 czerwca 2011 r. konferencja naukowo-techniczna „Innowacyjność w produkcji zwierzęcej – oczekiwanie czy konieczność”. Planowane są również: Regionalna Wystawa Ras Rodzimych 28-29 sierpnia 2011 r. w Rudawce Rymanowskiej oraz Krajowa Wystawa Ras Rodzimych 12-15 września 2011 r. w Poznaniu, na które serdecznie zapraszamy.

*Paweł Radomski, Piotr M. Mikos
Instytut Zootechniki PIB*

Powstanie Sieci zmotywowało nas do innowacyjnych działań

Centrum Doradztwa Rolniczego – partnerem Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich

» Złożoność problematyki rozwoju obszarów wiejskich w Polsce, a co za tym idzie wielorakie uwarunkowania tego rozwoju i bariery, które najczęściej wynikają z postaw i sytuacji materialnej potencjalnych beneficjentów Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW) spowodowały, że powołanie Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich (KSOW) zostało przyjęte z dużymi nadziejami. Głównie w środowiskach organizacji i instytucji zajmujących się wdrażaniem działań PROW i wspieraniem tych procesów.

Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Krakowie był i jest wśród tych podmio-

tów, które są zainteresowane wspieraniem procesów prorozwojowych na wsi i aktywnie włącza się w działania, które mogą te procesy dynamizować. Jednocześnie podejmuje z własnej inicjatywy nowe tematy, którymi stara się zainteresować mieszkańców wsi i organizacje, w których uczestniczą. Realizacja wielu nowych inicjatyw nie byłaby możliwa bez uczestnictwa naszego Oddziału w KSOW – jesteśmy partnerem Sekretariatu Centralnego i Sekretariatu Regionalnego w Małopolsce, zamierzamy zgłosić swoje partnerstwo w Sekretariacie Regionalnym Województwa Świętokrzyskiego.

Uznaliśmy, że zgodnie z naszym statutem i ustawą¹ powinniśmy przede wszystkim promować idee KSOW i zasady funkcjonowania Sieci, tak wśród doradców, nauczycieli szkół rolniczych, jak i działaczy Lokalnych Grup Działania (LGD) i organizacji pozarządowych funkcjonujących w środowiskach wiejskich, lub działających na rzecz wsi.

Zgłosiliśmy kilka pomysłów do Planu działania Sekretariatu Centralnego i Sekretariatu Regionalnego Małopolski. Wiele z naszych pomysłów zostało zapisanych w planie 2008-2009 i w planie 2010-2011, tak w centrali, jak i w Małopolsce.

Za ważne zadanie uznaliśmy promowanie wśród doradców rolnych celów i zadań KSOW. Służyło temu między innymi seminarium internetowe „KSOW – instrumentem wsparcia rozwoju obszarów wiejskich” poprzedzone badaniem ankietowym na temat aktywności Wojewódzkich Ośrodków Doradztwa Rolniczego w Regionalnych Sieciach Obszarów Wiejskich. Zainteresowanie doradców funkcjonowaniem KSOW przeszło nasze oczekiwania. Stąd na ich prośbę przeprowadziliśmy kolejne stacjonarne seminarium połączone z warsztatami, które było znakomitą okazją do dyskusji i wymiany doświadczeń na temat roli, jaką mogą pełnić ODR-y jako partnerzy KSOW.

Centrum Doradztwa Rolniczego jest instytucją o długoletniej tradycji i dużym doświadczeniu w prowadzeniu działalności szkoleniowej na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, podległą Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

W strukturze Centrum funkcjonują następujące jednostki: Centrala w Brwinowie, Oddział w Krakowie, Oddział w Poznaniu, Oddział w Radomiu. Zadaniem Centrum Doradztwa Rolniczego jest prowadzenie działalności szkoleniowej i doradczej w zakresie rolnictwa, rozwoju wsi, rynków rolnych oraz wiejskiego gospodarstwa domowego, mające na celu poprawę poziomu dochodów rolniczych oraz podnoszenie konkurencyjności rynkowej go-

spodarstw rolnych, wspieranie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, a także podnoszenie kwalifikacji zawodowych rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich.

Oddział w Krakowie, zgodnie z przyjętą specjalizacją, zajmuje się aktywizacją środowisk lokalnych, wsparciem turystyki wiejskiej, dziedzictwem kulturowym wsi, produktami tradycyjnymi i regionalnymi, a także wspieraniem pozarolniczych form aktywności gospodarzej rolników i ich rodzin.

W obecnym okresie programowania wiele miejsca w naszej pracy poświęcamy działalności szkoleniowej dotyczącej wdrażania osi IV Leader PROW 2007-2013. Wiedzę z tego zakresu upowszechniamy zarówno wśród doradców ODR jak i Lokalnych Grup Działania.

Krakowski Oddział CDR aktywnie uczestniczy w realizacji różnych przedsięwzięć w ramach Planu działania Sekretariatu Centralnego KSOW. Są to szkolenia, konferencje oraz wyjazdy studyjne adresowane do Lokalnych Grup Działania, a także doradców współpracujących z LGD. Między innymi byliśmy realizatorem szkoleń z zakresu metodyki pracy organów statutowych LGD, funkcjonowania biur, aktywizacji społeczności lokalnych.

To dzięki współpracy z Sekretariatem Centralnym przygotowaliśmy i przeprowadziliśmy w sposób odbiegający od „utartego” schematu szkolenie na temat podstaw dziennikarstwa i współpracy z mediami.

Celem szkolenia było wyposażenie jego uczestników w podstawową wiedzę z zakresu prostych form dziennikarstwa, między innymi na potrzeby redagowania stron internetowych Lokalnej Grupy Działania, a także wyposażenie uczestników w umiejętności niezbędne do prowadzenia rzecznictwa Lokalnej Grupy Działania i współpracy z mediami.

Praca warsztatowa dla uczestników szkolenia rozpoczęła się jeszcze przed przyjazdem do Krakowa.

¹ Ustawa o jednostkach doradztwa rolniczego z dnia 22 października 2004 r. ze zmianami.

Zajęcia w studio radiowym Radia Kraków Małopolska. [FOT. CDR O/KRAKÓW]

Szkolenie

Każdy przygotował materiał dziennikarski w dowolnie wybranej postaci (najwięcej artykułów prasowych, ale były także nagrania wideo) oraz dokonał oceny strony internetowej (witryny, wortalu) swojej Lokalnej Grupy Działania. Nadesłane opracowania zostały ocenione, a ocena przedstawiona uczestnikom.

Wykłady i zajęcia warsztatowe oraz ćwiczenia prowadzili doświadczeni dziennikarze prasowi, telewizyjni i radiowi, a także specjaliści CDR O/Kraków.

W trakcie zajęć warsztatowych uczestnicy szkolenia zapoznali się z technikami nagrywania audycji radiowych i telewizyjnych. Zajęcia miały miejsce w studio radiowym Radia Kraków Małopolska oraz w studio telewizyjnym TVP Kraków. Uczestnicy mieli możliwość praktycznego zetknięcia się z profesjonalnym sprzętem i podjąć próby wykonania nagrań, a także wziąć udział w nagraniu.

Pierwszego dnia wieczorem miało miejsce spotkanie integracyjne z udziałem krakowskich dziennikarzy red. Leszka Mazana i red. Władysława Czumy – znanych przede wszystkim ze znakomitej wiedzy o Krakowie, jego historii i ciekawostkach z życia elit (królowie) i zwyczajnych mieszczan, a także niebanalnego krakowskiego żartu (może

nie zawsze przypadającego do gustu mieszkańcom innych miast i regionów Polski).

Zamiast testu zaliczeniowego każdy uczestnik wylosował jedno zadanie praktyczne, którego wykonanie stanowiło warunek otrzymania zaświadczenia o ukończeniu szkolenia wystawionego przez CDR O/Kraków. Wszyscy uczestnicy wykazali się kreatywnością i test zaliczyli.

Równie ciekawym przedsięwzięciem zrealizowanym dzięki współpracy z Sekretariatem Centralnym Sieci były praktyki dziennikarskie w redakcjach czasopism rolniczych wydawanych przez WODR. Przez dwa dni pobytu w WODR przedstawiciele LGD zapoznali się ze specyfiką funkcjonowania ośrodków i redagowania czasopism oraz portali internetowych. W każdym WODR wraz z uczestnikami pracował zawodowy dziennikarz z dużym stażem redaktorskim.

Przebieg praktyk został podsumowany w sprawozdaniach zawodowych dziennikarzy. Oto fragment jednego z takich sprawozdań:

Dla słuchaczy podstawowe informacje o technikach dziennikarskich były (generalnie) nowością. Wydaje się, że w trakcie praktyk pomogłem przedstawicielom LGD w kontaktach ze światem dziennikarskim, można mieć nadzieję, że kontakty z miesięcznikiem ZODR zaowocują śmielszym wchodzeniem tematyki LGD na łamy. Dużym zainteresowaniem cieszyły się zajęcia związane z działaniem strony internetowej ZODR, bo jak się wydaje Internet staje się najcenniejszym i wręcz wymarzonym środkiem przekazu informacji na polskiej wsi, o ile tylko pozwalają na to warunki techniczne. Witryna internetowa ZODR jest także jedną z niewielu, gdzie można znaleźć spis LGD z województwa, choć jest on nie dość eksponowany. Ale jest! W przerwach szkolenia mieliśmy okazję zwiedzić ogród warzywny i kwiatowy, obejrzeliśmy nowoczesny wiatrak energetyczny (uszkodzony) i oczyszczalnię ścieków w formie ciepłarni z akwariami (z zewnątrz). Wszystkim uczestnikom spotkania przekazałem swoje wizytówki z adresem internetowym i komentarzem, że w razie kłopotów z pisaniem

Uczestnicy Krajowej Konferencji na temat: „Ocena funkcjonowania systemu wsparcia dla Lokalnych Grup Działania we wdrażaniu lokalnych strategii rozwoju – doświadczenia i przyszłość”, zorganizowanej we współpracy z Sekretariatem Centralnym KSOW w dniach 25-27.05.2011 w Krakowie. (FOT. CDR O/KRAKÓW)

tekstów dziennikarskich mogą się do mnie zwrócić o koleżeńską pomoc.

Dużym zainteresowaniem przedstawiciele LGD oraz doradców cieszyło się szkolenie: „LGD kreatorem Leaderowskich Społeczności Internetowych”, w czasie którego przedstawiciele LGD przygotowywali się do budowania społeczności internetowych w oparciu o własne portale internetowe. W seminarium warsztatowym uczestniczyły 52 osoby. Wszyscy uczestnicy otrzymali wraz z zestawem materiałów seminaryjnych poradnik dla LGD zatytułowany: „Leaderowskie społeczności internetowe – tworzenie i funkcjonowanie”. Wypracowane poglądy na kluczowe zagadnienia związane z budowaniem Leaderowskich Społeczności Internetowych zostały zapisane w zwięzłych tezach rekomendowanych Lokalnym Grupom Działania jako sugestie do przemyślenia. Taka forma budowania relacji LGD z otoczeniem zadaniowym jest nie tylko nowatorska, ale i przyszłościowa ze względu na wykorzystanie nowoczesnych technologii informacyjnych i informatycznych. O tym, jak praktycznie te narzędzia i technologie użyć w komunikacji na obszarze wdrażania lokalnych strategii rozwoju w komunikacji z otoczeniem zadaniowym i szerszą publiką wirtualną, zastanawiano się w czasie pracy warsztatowej w zespołach nominalnych. Najważniejszym rezultatem seminarium warsztatowe-

go jest rosnące zainteresowanie Lokalnych Grup Działania włączeniem e-społeczności do metodyki pracy z lokalnymi społecznościami i potencjalnymi „klientami” obszaru, a także nowa inicjatywa budowania samodzielnego portalu dla zainteresowanych, pod którą podpisało się 10 LGD.

Kontynuując doskonalenie działaczy LGD w zakresie technik informatycznych przeprowadziliśmy cykl szkoleń zatytułowanych „Zarządzanie rozwojem obszaru z zastosowaniem narzędzi internetowych”. W trakcie czterech szkoleń (w jednostkach CDR, w Brwinowie, Krakowie, Radomiu i Poznaniu) przedstawiciele LGD uzyskali wiedzę i udoskonalili swoje umiejętności w zakresie teorii i praktyki zarządzania rozwojem obszaru wdrażania LSR z wykorzystaniem Internetu. Uczestnicy szkoleń otrzymali również wiedzę teoretyczną na temat zarządzania realizacją planu strategicznego oraz umiejętności zastosowania narzędzi internetowych przydatnych w tym procesie. Niejako kontynuacją tej tematyki było szkolenie na temat: „Administrowanie i zarządzanie stroną www LGD”. W szkoleniu uczestniczyli przedstawiciele LGD i doradcy rolni współpracujący z LGD. W wyniku szkolenia uczestnicy osiągnęli podstawowe kompetencje pozwalające na zarządzanie i administrowanie stronami www Lokalnych Grup Działania.

Obok szkoleń dla LGD we współpracy z Sekretariatem Centralnym zorganizowaliśmy cykl trzech szkoleń dla liderów organizacji pozarządowych działających w środowisku wiejskim zatytułowanych „Turystyka wiejska szansą na aktywizację lokalnych społeczności objętych wdrażaniem lokalnych strategii rozwoju”.

Nasz Oddział ma siedzibę w Małopolsce, to również powoduje nasze szczególne zainteresowanie problematyką małych gospodarstw. Jesteśmy w trakcie przygotowań do Międzynarodowej Konferencji organizowanej pod auspicjami KSOW, zarówno Sekretariatu Centralnego, jak i Małopolskiego Sekretariatu Regionalnego. W ramach tego przedsięwzięcia przyjęliśmy zadanie zorganizowania 6 spotkań delegacji zagranicznych z małopolskimi rolnikami i przedstawicielami lokalnych władz. Każde spotkanie będzie w innym regionie Małopolski w specyficznym dla tego regionu gospodarstwie. Konferencja planowana jest na początku lipca 2011 roku.

To tylko kilka szerzej opisanych przedsięwzięć o charakterze nowości, które nasz Oddział mógł zrealizować jako partner KSOW, we współpracy z Sekretariatem Centralnym Sieci.

Niezwykle pożyteczną formą wymiany doświadczeń są wyjazdy studyjne. We współpracy z KSOW organizowaliśmy między innymi wyjazd studyjny na Węgry, którego uczestnikami byli lokalni liderzy, przedstawiciele LGD oraz przedstawiciele innych instytucji działających na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. Z kolei doradcy współpracujący z LGD mieli okazję zapoznać się z wdrażaniem PROW 2007-2013 na Słowacji. Gościli w Lokalnych Grupach Działania, zapoznali się z ich działalnością, z funkcjonowaniem Słowackiej Sieci Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Z uwagi na naszą siedzibę w Krakowie, Oddział współpracuje z Sekretariatem Regionalnym Małopolskiej Sieci Obszarów Wiejskich. Między innymi realizowaliśmy szkolenie dla LGD dotyczące „Podstaw zarządzania projektami unijnymi” czy też szkolenie na temat „Finanse i księgowość w LGD”, a także wiele innych przedsięwzięć.

Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich jest instrumentem nowym, funkcjonującym od 2008 roku. Mimo stosunkowo krótkiego okresu działania KSOW jest podmiotem rozpoznawalnym. Potwierdzają to badania ankietowe prowadzone przez CDR O/Kraków wśród Lokalnych Grup Działania. Na 60 osób uczestniczących w badaniu 56 osób wskazało różnorodne przedsięwzięcia organizowane przez KSOW, w których uczestniczyli ich przedstawiciele. Podkreślić należy także, iż uczestnicy tych przedsięwzięć wysoko ocenili ich przydatność i poziom zarówno merytoryczny, jak i organizacyjny.

Pierwsze doświadczenia wynikające ze współpracy z KSOW wskazują, że w jego ramach mogą być realizowane działania wykraczające poza tradycyjne, sektorowe rozumienie problemów wsi. Sprzyja temu różnorodność partnerów skupionych w sieci. Jej otwarty charakter. Ogromny walor do tej struktury wnoszą Lokalne Grupy Działania, które w swojej codziennej pracy kierują się zasadami podejścia Leader takimi jak: zasada podejścia oddolnego, trójsektorowości podmiotów, terytorialności, innowacyjności, współpracy czy sieciowania. Wspomaga to proces uspołecznienia i demokratyzacji na obszarach wiejskich, integruje różne podmioty, co jest niezwykle ważne dla społecznie zrównoważonego rozwoju wsi oraz podnoszenia konkurencyjności obszarów wiejskich. Jest to nowy sposób postrzegania problemów wsi.

Wydaje się, że KSOW ma szansę stać się ważnym podmiotem kreującym nowoczesne podejście do rozwoju wsi. Wymagać to jednak będzie dalszego doskonalenia funkcjonowania struktur w kierunku coraz ściślejszej współpracy z partnerami, tworzenia coraz lepszych warunków służących umacnianiu podmiotowości partnerów. Ważne są także działania merytoryczne zgodne z wdrażanymi programami, ale jednocześnie odpowiadające na zapotrzebowanie partnerów reprezentujących środowiska lokalne.

*Jarosław Bomba
Dyrektor CDR O/Kraków*

Najciekawsze pakiety turystyki wiejskiej

» Kolejny artykuł z cyklu dobrych praktyk w zakresie turystyki wiejskiej przedstawia zdobywcę III miejsca w konkursie na *najciekawszy pakiet turystyki wiejskiej prezentowany podczas II Międzynarodowych Targów Turystyki Wiejskiej i Agroturystyki AGROTRAVEL*.

Od niepamiętnych czasów osoba kowala zadziwiała i intrygowała, zważywszy na niezwykle umiejętności posługiwania się ogniem. Pielęgnowanie kowalskich tradycji i wieloletnie działania zmierzające do ochrony tego ginącego zawodu przed zapomnieniem stały się „gwoździem” turystycznym i przyczyniły do powstania atrakcji turystycznej, która z Wojciechowa uczyniła centrum kowalstwa w Polsce.

Szlak Żelaza i Kowalskich Tradycji

Informacje o regionie

Rolnicza gmina Wojciechów, położona na obrzeżu trójkąta turystycznego Kazimierz Dolny – Nałęczów – Puławy, posiada bogate walory turystyczne. Malownicze krajobrazy miejscowości kuszą do spacerów i przejażdżek rowerowych. Liczne wąwozy, wzgórza i lasy, czyste powietrze, skłaniają turystów do spędzenia wolnego czasu na Ziemi Wojciechowskiej. Jedną z największych atrakcji Wojciechowa jest Wieża Ariańska wybudowana na początku XVI wieku. Niezwykły jest też drewniany kościółek z 1725 r. Jednak rozwój turystyczny gminy Wojciechów ściśle związany jest z kowalstwem.

FOT. WWW.KOWALE.COM.PL

Geneza postania produktu

W gminie Wojciechów od 25 lat odbywają się ogólnopolskie imprezy kowalskie, dzięki którym poznać można kowalstwo od procesu wytopu metali do powstania gotowej podkowy. Jest to możliwe dzięki licznie przybywającym kowalom nie tylko z całej Polski, ale również z krajów ościennych. A co więcej, to w Wojciechowie funkcjonuje jedyne w Polsce Muzeum Kowalstwa, 90-letnia kuźnia oraz działą Stowarzyszenie Kowali Polskich.

Z inicjatywy właścicieli atrakcji turystycznych działających w gminie Wojciechów jesienią 2009 roku powstał **Szlak Żelaza i Kowalskich Tradycji**. To

oni, ukierunkowani przez Dyrektora Biura Lokalnej Organizacji Turystycznej Kraina Lessowych Wąwozów, Pana Wiesława Czernieca, który zachęcał do uczynienia z Wojciechowa wioski tematycznej, stworzyli wspólną ofertę dla grup dziecięcych i młodzieżowych, wykorzystując wizerunek Wojciechowa jako stolicy kowalstwa polskiego. Koordynatorem działań był Gminny Ośrodek Kultury w Wojciechowie.

Szlak ten od samego początku zyskał szerokie uznanie. Już w 2009 roku w plebiscycie „Perły i Perełki Lubelszczyzny” **Szlak Żelaza i Kowalskich Tradycji** został nagrodzony tytułem Perełki Lubelszczyzny.

» AGROTURYSTYKA

Natomiast w 2010 roku został laureatem konkursu na *Najciekawszy pakiet turystyki wiejskiej prezentowany podczas II Międzynarodowych Targów Turystyki Wiejskiej i Agroturystyki AGROTRAVEL* oraz otrzymał Certyfikat Polskiej Organizacji Turystycznej dla Najlepszego Produktu Turystycznego.

Charakterystyka produktu

Wędrówka **Szlakiem Żelaza i Kowalskich Tradycji** to połączenie zabawy z nauką, historią rzemiosła, obejmująca **„Sześć Gwoździ Programu”**.

Cała podróż rozpoczyna się wizytą w Wieży Ariańskiej, na której strychu mieści się **„Pierwszy Gwóźdź Programu”** – jedyne w Polsce **Muzeum Kowalstwa**. Turyści poznają tu historię tego rzemiosła, oglądają imitację starej kuźni, zwiedzają część poświęconą narzędziom rolniczym oraz ekspozycję wyrobów kowalstwa artystycznego wykonanych przez polskich i zagranicznych kowali. Zwiedzający ostrzą siekierę na ręcznej szlifierce, grają marsza kowalskiego na kowadle, poruszają miechem kowalskim. Pobyt w Muzeum kończy „Legenda o podkowie szczęścia”.

W cenie biletu przewidziane jest również zwiedzanie **Wojciechowskiego Muzeum Regionalnego**, w którym również znajdziemy wiele przedmiotów codziennego użytku wykonywanych przez kowala. Przy Muzeum działa Galeria Sztuki Ludowej.

FOT. WWW.KOWALE.COM.PL

„Drugi Gwóźdź Programu” to zajęcia warsztatowe w **Wieży Ariańskiej**. Tutaj pod fachową opieką instruktora dzieci własnoręcznie kują podkowę z masy solnej, poznają różnicę między podkową zimową i letnią, podkową dla koni wojskowych czy na przykład ciągnących dorożkę po miejskim bruku.

FOT. WWW.KOWALE.COM.PL

„Trzecim Gwoździem Programu” jest zwiedzanie jednej z najstarszych kuźni w Polsce, powstałej w 1920 roku – **Kuźni Romana Czernieca**. To tutaj do dziś wykonywane są ręcznie wyroby artystyczne, naprawiane narzędzia rolnicze oraz podkuwane konie. Każdego

roku w lipcu odbywają się tu ogólnopolskie imprezy kowalskie. Wizyta u kowala obejmuje zwiedzanie warsztatu, barwne opowieści kowala Romana o dziejach wojciechowskiej kuźni, pokaz kucia podkowy, zwiedzanie galerii wyrobów kowalskich oraz zakup pamiątek (podkowy na szczęście i inne wyroby kowala artysty).

Po wizycie w kuźni żona kowala zaprasza odwiedzające Wojciechów grupy wycieczkowe na **„Czwarty Gwóźdź Programu”,** czyli **domowy obiad „U kowalowej”**. Gospodarstwo agroturystyczne Danuty Czerniec położone jest nad rzeką, w otoczeniu pięknej zieleni. Na gości czekają dwie duże jadalnie z kominkiem. W ogrodzie znajduje się plac zabaw z trampoliną, miejsce na ognisko i zadaszona wiata, w której można zjeść upieczone kiełbaski. Gospodarstwo organizuje również Zielone Szkoły, dla których przygotowano 40 wygodnych miejsc noclegowych

w pokojach wyposażonych w kute meble wykonane przez gospodarza.

FOT. GMINNY OŚRODEK KULTURY W WOJCIECHOWIE

Posileni turyści udają się do **Miniskansenu „Wojciechowsko Zagroda”** zobaczyć **„Piąty Gwóźdź Programu”** – Chatę Kowala z początku XX w. oraz w pełni wyposażoną oryginalną, drewnianą kuźnię z 1918 r. Znajdują się tu okute wozy, sanie, motyki, siekiery. Można zwiedzić chałupę chłopską, stodołę, warsztat stolarski oraz obejrzyć pokazy: młócenia cepami, mielenia zboża na żarnach, prania na tarze, tkania na krosnach czy dojenia kozy. Dodatkową atrakcją są warsztaty z garncarstwa oraz przygotowywania tradycyjną metodą sera, masła, śmietany i chleba połączone z degustacją.

FOT. WWW.KOWALE.COM.PL

Po wizycie w Chacie Kowala turyści doliną rzeki Bystrej udają się do **„Szóstego Gwóźdź Programu”** – **Młyna Hipolit**, aby w Muzeum Mineralów uczestniczyć w pokazie wytapiania i odlewania metali w piecu – dymarce. Młyn Hipolit proponuje także: płukanie złota, zwiedzanie wystawy mineralów, skamieniałości i meteorytów połączone z pokazem erupcji wulkanu oraz z prezentacją multimedialną pt. „Księżyc”, a także lekcję pt. „Świat zamknięty w bursztynie” – historia bursztynu i pokaz szlifowania.

Pobyty w Wojciechowie kończy się ogniskiem w wybranym obiekcie turystycznym na Szlaku Żelaza i Kowalskich Tradycji.

Grupy docelowe

Oferta skierowana jest głównie dla grup wycieczkowych dzieci i młodzieży, doskonale wpisując się w zajęcia z edukacji regionalnej w zakresie ginących zawodów. Niemniej jednak Wojciechów jako wioska tematyczna związana z tradycjami kowalskimi, przyciąga także rzesze turystów indywidualnych. Ten całonocny pobyt na Ziemi Wojciechowskiej wśród wszystkich cieszy się ogromną popularnością – świetnie się tu bawią zarówno dzieci jak i osoby dorosłe. W każdym z Gwoździ Programu, za wyjątkiem wizyty „U kowalowej”, turyści zakupują osobne bilety, których cena kształtuje się od 3 zł do 12 zł. Domowy obiad przygotowany przez żonę kowala to wydatek rzędu 20 zł. Oprócz tego wycieczkowicze ponoszą koszty związane z organizacją ogniska z kiełbaskami, którego koszt wynosi 7 zł od osoby. Dla osób, które chcą w Wojciechowie zatrzymać się na dłużej, przygotowane są miejsca noclegowe w kwaterach agroturystycznych oraz punkty gastronomiczne oferujące smaczną regionalną kuchnię. Obecnie Wojciechów dysponuje bazą kilkudziesięciu miejsc noclegowych w ośmiu kwaterach agroturystycznych. Natomiast pakiet pobytu dla turystów biznesowych jest w fazie opracowania.

Sposób funkcjonowania

W obsługę szlaku zaangażowane są głównie cztery podmioty: Gminny Ośrodek Kultury w Wojciecho-

FOT. WWW.KOWALE.COM.PL

wie, pełniący jednocześnie funkcję koordynatora, oraz Kuźnia i Gospodarstwo Agroturystyczne Danuty i Romana Czernieców, Miniskansen „Wojciechowsko Zagroda” i Młyn Hipolit „Muzeum Mineralów”. W sumie obsługą turystyczną szlaku zajmuje się bezpośrednio 15 osób. Ponadto turyści mają możliwość skorzystania z szeroko rozbudowanej oferty usługowej, jak pobliskie sklepy, punkty gastronomiczne czy inne zakłady usługowe.

W każdej z atrakcji turystycznych zapewniona jest profesjonalna obsługa przewodnika bądź instruktora prowadzącego warsztaty. Miejscowi twórcy ludowi zaangażowani są w wykonywanie pamiątek, sprzedawanych w punktach z upominkami. Dbając o reklamę i wizerunek, każdy z obiektów na Szlaku Żelaza posiada materiały promocyjne, profesjonalne foldery, wizytówki, a także firmowe opakowania na sprzedawane wyroby. Szlak posiada również zbiorcze materiały reklamowe. Obecne działania związane z rozwojem szlaku zmierzają w kierunku stworzenia systemu profesjonalnej promocji. Tworzona jest strona internetowa, oznakowanie oraz tablice informacyjne, które swą treścią będą kierować turystów do kolejnych Gwoździ Programu. Trwają również prace nad wspólną wizualizacją.

Znaczenie produktu

Będąc w strukturach Unii Europejskiej ważne jest zachowanie tożsamości narodowej oraz dóbr kultu-

ry narodowej i lokalnej. A w dobie cywilizacji, kiedy to wyroby kowalskie wykonywane są często na podstawie wzorów zaczerpniętych z zagranicznych katalogów, a wyposażenie kuźni przypomina raczej małą fabrykę, Szlak Żelaza i Kowalskich Tradycji jest doskonałym miejscem propagującym tradycyjne techniki kucia i zdobienia metalu. Odgrywa on zatem ogromną rolę edukacyjną. Pobyt w nim to lekcja historii kowalstwa polskiego, jego przeobrażeń i zanikających tradycji. Dla ludzi starszych zgromadzone przedmioty to relikty przeszłości. Dla dzieci natomiast tajemnicze przedmioty, których odszyfrowanie budzi zdziwienie. Kolejne Gwoździe Programu pozwalają uświadomić młodemu pokoleniu, jak żyło się dawniej, kiedy jeszcze nie było komputerów.

Szlak Żelaza i Kowalskich Tradycji jest także wspaniałą formą promocji sztuki kowalskiej wśród społeczeństwa oraz osób mających wpływ na dystrybucję kowalskich wyrobów. Ponadto przyczynia się do rozwoju gospodarczego Ziemi Wojciechowskiej poprzez współpracę m.in. z właścicielami kwater agroturystycznych oraz punktów gastronomicznych. Co więcej, **„gwoździe” programu** odgrywają znaczącą rolę w organizacji szeregu imprez, jak spotkania, warsztaty, pokazy czy konkursy. Tym samym wnoszą ogromny wkład w ratowanie ginącego zawodu, a co więcej przyczyniają się do rozwoju zawodowego poszczególnych kowali i integracji tego środowiska. Dlatego wojciechowski szlak kultywuje tradycje, dbając, aby nie zabrakło ludzi, którzy z twardego i niewdzięcznego żelaza będą wyczarowywać przepiękne przedmioty, i aby kowalstwo już wkrótce przestało być zaliczane do zawodów ginących.

Na podstawie otrzymanych materiałów z Gminnego Ośrodka Kultury w Wojciechowie oraz informacji zamieszczonych na stronach internetowych <http://www.kowale.com.pl/> i <http://wojciechow.pl/>, artykuł opracowała:

Katarzyna Orzechowska

DEPARTAMENT DORADZTWA, OŚWIATY ROLNICZEJ I NAUKI
TEL. 22 623-23-26,
E-MAIL: KATARZYNA.ORZECZOWSKA@MINROL.GOV.PL

Wydarzenia i najbliższe plany działań w regionach

Sekretariat Regionalny KSOW Województwa Dolnośląskiego

Konferencja poświęcona przyszłości podejścia Leader w Polsce i Europie

Konferencja odbyła się 6 kwietnia 2011 r. w Regionalnym Centrum Turystyki Biznesowej we Wrocławiu przy ul. Wystawowej 1. Wzięło w niej udział 80 osób: przedstawiciele Lokalnych Grup Działania, samorządów, instytucji i organizacji pozarządowych z terenu Dolnego Śląska. Organizatorami spotkania byli: sekretariat Regionalny Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich Województwa Dolnośląskiego oraz Dolnośląska Sieć Partnerstw Lokalnych Grup Działania przy wsparciu merytorycznym Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich.

Podczas konferencji została zainicjowana dyskusja, która odbyła się w czterech moderowanych grupach, z których każda miała poszukać odpowiedzi na inny zakres pytań:

1. Jak rozwinąć filozofię i wartości podejścia Leader?
2. Na co przeznaczyć środki w podejściu Leader?
3. W jaki sposób wdrażać podejście Leader?
4. Jaka powinna być rola LGD?

Jednym z głównych celów konferencji było podsumowanie dotychczasowych doświadczeń, identyfikacja problemów i dobrych praktyk w trakcie wdrażania działań z Osi IV PROW 2007-2013, Leader.

Dyskusja nad przyszłością podejścia Leader.

[FOT. SR KSOW]

Udział dolnośląskich LGD w międzynarodowej konferencji

W dniach 27-29 kwietnia 2011 Sekretariat Regionalny Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich w województwie dolnośląskim zorganizował wyjazd dla Lokalnych Grup Działania na międzynarodową konferencję Leader Inspired Network Community LINC do Bad Schandau w Saksonii Szwajcarskiej (Niemcy). W wyjeździe uczestniczyły LGD zainteresowane nawiązaniem kontaktów z europejskimi organizacjami celem wspólnego przygotowania i realizacji projektów współpracy w ramach osi IV Leader Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. W wydarzeniu ogólnoeuropejskim wzięli udział osoby zaangażowane w inicjatywę Leader i działalność Krajowych Sieci Obszarów Wiejskich w takich państwach jak: Finlandia, Estonia, Austria, Niemcy, Belgia, Litwa, Łotwa, Węgry,

Konferencji towarzyszyły zawody sportowe.

[FOT. SR KSOW]

Szwecja, Cypr, Rumunia i Słowenia. Tematami sesji warsztatowych były m.in.: problematyka zaopatrzenia mieszkańców obszarów wiejskich w podstawowe produkty i usługi, problem mobilności na obszarach wiejskich, zmiany przeznaczenia budynków na wsi, waloryzacja zasobów przyrody i krajobrazu. W ramach prezentowanych przykładów najlepszych praktyk w zakresie współpracy regionalnej i transnarodowej prelegenci z Austrii i Luksemburga zaprezentowali przykłady projektów: „Szlak Świętego Jakuba”, jako efekt współpracy Lokalnych Grup Działania z Austrii, Niemiec, Szwajcarii, Polski, Węgier, Czech i Włoch oraz „Nad Mozela”, oparty na współpracy partnerów z Luksemburga, Niemiec i Francji w zakresie uprawy winorośli

i produkcji wina. Spośród zorganizowanych w oparciu o panujące w Saksonii Szwajcarskiej warunki przyrodnicze dyscyplin sportowych Dolnoślązacy wybrali wspinaczkę i jazdę na rowerze, wyścig pontonowy po Łabie, dyscyplinę o nazwie Kneippiade (w tym m.in. bieg bosy po pokrzywach) oraz czwórboj. Reprezentacja Dolnego Śląska zdobyła kilka trofeów, w tym 2 złote medale. Wszystkim gratulujemy sportowej postawy i wyników oraz życzymy pomyślności w rozwijaniu nawiązanych międzynarodowych kontaktów.

Uczestnictwo Dolnego Śląska w spotkaniu w Bad Schandau jest efektem współpracy województwa dolnośląskiego z Wolnym Państwem Saksonia w zakresie rozwoju obszarów wiejskich.

Dolnośląskie na targach „Agrotravel” w Kielcach

Województwo dolnośląskie uczestniczyło w jednym z projektów sieciujących KSOW, prezentując różnorodną, jak sam region Dolnego Śląska, ofertę turystyczną podczas III Międzynarodowych Targów Turystyki Wiejskiej i Agroturystyki „Agrotravel” 2011 w Kielcach. Impreza miała miejsce w dniach 15-17 kwietnia 2011. Organizacją stoiska regionu zajęł się Sekretariat Regionalny KSOW w województwie dolnośląskim, a zaproszeni wystawcy z pełnym zaangażowaniem uczestniczyli w prezentacji. Wśród produktów oferowanych na stoisku były m.in.: szeroka oferta turystyczna obejmująca dziedzictwo kulturowe Krainy Pałaców i Ogrodów oraz walory krajobrazowe Karkonoszy, kosmetyki do bioodnowy, wytwarzane w gospodarstwie rolnym wyłącznie w oparciu o własne receptury, gama wyrobów ręcznie malowanej ceramiki stołowej i ozdobnej. Odwiedzający smakowali przetwory wytwarzane wg starych rodzinnych receptur, np. musztardę gruszkową, i podziwiali kolekcję robótek szydełkowych. Zwiedzający stoisko brali udział w warsztatach rękodzielniczych wełny i filcu, a „Torba Wędrowca” z gospodarstwa Kowalowe Skąły zdobyła II miejsce i nagrodę Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w konkursie na najciekawszą pamiątkę agroturystyczną III Międzynarodowych Targów Turystyki Wiejskiej i Agroturystyki „Agrotravel”. Kieleckie targi, jako jedyna w kraju wyspecjalizowana impreza wystawiennicza branży agroturystycznej, stanowiły dla podmiotów prowadzących działalność w obszarze turystyki wiejskiej i działających na rzecz jej rozwoju doskonałą platformę wymiany doświadczeń i wiedzy. Na stoisku województwa dolnośląskiego miały miejsce rozmowy w sprawie kolejnych przedsięwzięć podejmowa-

nych przez Sekretariaty Regionalne Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich zarówno w kraju, jak i za granicą (Francja).

Planowane działania:

1. Konkurs „Piękna wieś dolnośląska 2011”.
2. Udział w międzynarodowych Targach ANUGA 2011.
3. Wyjazd studyjny dla partnerów KSOW na Węgry.
4. Seminarium międzywojewódzkie (dolnośląskie, lubuskie, opolskie, śląskie) z udziałem gości zagranicznych pn. „Przenoszenie dobrych praktyk oraz projektów innowacyjnych w ramach Dolnośląskiej Sieci Partnerstw LGD i sieci regionalnych”.

Dolnośląskie na targach Agrotravel.

[FOT. SR KSOW]

Sekretariat Regionalny KSOW Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Warsztaty Umiejętności Kulinarnych

Sekretariat Regionalny Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich Województwa Kujawsko-Pomorskiego był współorganizatorem warsztatów pn. „Palmy i baranki – kuchnia obrzędowa”, które odbyły się w dniach 2-3 kwietnia 2011 roku w Grucznie, oraz pokazów wyplatania palm. Przedsięwzięcie było skierowane między innymi do członków Lokalnych Grup Działania, właścicieli gospodarstw agroturystycznych. Podczas Warsztatów Umiejętności Kulinarnych przybliżono kilka potraw mocno związanych z Wielkim Postem, zarówno tych dla bogatych, jak i ubogich: zupę rybną z karasków, lina, szczupaka, gramatkę, czyli polewkę piwną, rzepę pieczoną z powidłami, kociewską grochówkę ze śledziem, omlęt z kompotem z wisien. Warsztaty prezentowały prawdziwą sztukę kulinarną – smaczne i zdrowe potrawy, nieprzeładowane frymuśnymi dodatkami czy drogimi składnikami. Na warsztatach trenerki z Litwy przekazywały tajniki wykonywania palm – tradycji ściśle związanej z okresem Wielkiego Postu i Niedzielą Palmową, zwanej też „Kwietną” czy „Wierzbną”. Podczas Warsztatów Umiejętności Kulinarnych pn. „Amory i alchemia w kuchni”, które odbyły się w dniach 11-12 lutego 2011 roku w Chełmnie, uczestnicy poznawali tajniki używania przypraw i dodatków, potraw z nietypowych podrobów baranich, jagnięcych i koźlęcych, przyrządzania ryb i skorupiaków, sporządzania deserów, napojów i sodyczy z czekoladą. Szkolenie, prowadzone przez specjalistów od kulinariów, skierowane było do członków Lokalnych

Warsztaty Umiejętności Kulinarnych – „Palmy i baranki – kuchnia obrzędowa” – Gruczno 2011

[FOT. SR KSOW]

Grup Działania, którzy mieli możliwość podniesienia swoich umiejętności na potrzeby prowadzenia gospodarstw agroturystycznych.

Szkolenia dla rolników

Sekretariat Regionalny KSOW Województwa Kujawsko-Pomorskiego wspólnie z Kujawsko-Pomorską Izbą Rolniczą w Przysieku zorganizowały cykl 19 szkoleń pt. „MOL – sprzedaż bezpośrednia, działalność marginalna, lokalna i ograniczona”. Szkolenia odbyły się w okresie od 12 marca do 30 czerwca br. w 19 powiatach województwa kujawsko-pomorskiego. Do udziału w szkoleniach zaproszono szczególnie panie z kół gospodyń wiejskich, zainteresowane wprowadzaniem do obrotu produktów lokalnych i regionalnych. Podczas szkolenia uczestnicy zapoznali się między innymi ze szczegółowymi wymaganiami dotyczącymi prowadzenia działalności MOL oraz możliwościami sprzedaży produktów tradycyjnych w ramach dostaw bezpośrednich i działalności MOL.

Konferencja pn. „Kuchnia z rodowodem. Potrawy i produkty tradycyjne województwa kujawsko-pomorskiego”

W dn. 2 czerwca br., w efekcie współpracy Sekretariatu Regionalnego KSOW z Muzeum Etnograficznym w Toruniu, zorganizowana została konferencja poświęcona potrawom i produktom tradycyjnym pn. „Kuchnia z rodowodem. Potrawy i produkty tradycyjne województwa kujawsko-pomorskiego”, promująca publikację zawierającą ponad 200 przepisów kulinarnych, pozyskanych w ramach kwerend, wywiadów, na konkursach kulinarnych, z domowych archiwów rodzinnych, czasopism i poradników, pochodzących z końca XIX i połowy XX wieku. W konferencji udział wzięli przedstawiciele władz województwa kujawsko-pomorskiego, Lokalnych Grup Działania i organizacji rolniczych, członkinie KGW oraz autorzy przepisów zamieszczonych w publikacji pt. „Kuchnia z rodowodem. Potrawy i produkty tradycyjne województwa kujawsko-pomorskiego”.

Sekretariat Regionalny KSOW Województwa Lubelskiego

Konferencja w sprawie rozwoju energii odnawialnych

W dniu 15 kwietnia 2011 r. w Nałęczowie odbyła się konferencja pt. „Innowacje w energii odnawialnej. Doświadczenia Europy i ich wykorzystanie na Lubelszczyźnie” zorganizowana przez prof. Lenę Kolarską-Bobińską, Posła do Parlamentu Europejskiego, Krzysztofa Hetmana, Marszałka Województwa Lubelskiego oraz Sekretariat Regionalny Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich Województwa Lubelskiego. Motywem przewodnim konferencji było przekazanie doświadczeń, jakie przy realizacji inwestycji do produkcji „zielonej” energii zdobyli Niemcy i Austriacy jako eksperci Europejskiego Stowarzyszenia Przemysłu Biomasy i Europejskiego Centrum Energii Odnawialnej. Duże zainteresowanie wzbudziła prezentacja na temat kierunków rozwoju regionalnej polityki energetycznej. Uczestnikami sympozjum byli m.in. przedsiębiorcy, przedstawiciele instytucji

z Unii Europejskiej, administracji państwowej i samorządowej oraz organizacji związanych z rozwojem obszarów wiejskich z województwa lubuskiego. Nie zabrakło również osób zainteresowanych wymianą doświadczeń na temat odnawialnych źródeł energii.

Lubelskie na targach „Agrotravel”

Prowadzenie działalności agroturystycznej dla wielu rolników jest szansą rozwoju. Gospodarstwa agroturystyczne prezentują coraz ciekawszą ofertę pobytową. Część z tej bogatej oferty województwo lubuskie przedstawiło na ostatnich III Międzynarodowych Targach Turystyki Wiejskiej i Agroturystyki AGROTRAVEL w Kielcach. Nasi wystawcy otrzymali wiele nagród i wyróżnień, w tym za najciekawszą pamiątkę agroturystyczną, którą był wspaniały „Sitarz Biłgorajski”, za pakiet turystyki wiejskiej – wyróżnienie dla projektu „Zielona Szkoła” oraz II miejsce w konkursie na najciekawsze stoisko wystawiennicze. Stoisko województwa lubuskiego w całości sfinansowane zostało przez Sekretariat Regionalny KSOW. Dla dalszej popularyzacji agroturystyki – poznawania dobrych praktyk w agroturystyce, w dniu 15 kwietnia 2011 r. Sekretariat Regionalny zorganizował jednodniowy wyjazd studyjny na te targi. Zainteresowanie wyjazdem okazało się bardzo duże. Ostatecznie w wyjeździe wzięło udział 35 osób. Uczestnicy byli zgłoszeni przez pięć Lokalnych Grup Działania, trzy stowarzyszenia, Uniwersytet Przyrodniczy oraz dwa samorządy terytorialne. Wśród nich byli rolnicy, właściciele gospodarstw agroturystycznych, przedstawiciele Lokalnych Grup Działania, studenci oraz doradcy wspierający rolników w utworzeniu oferty turystycznej. Uczestnicy zgodnie z zainteresowaniami uczestniczyli w konferencji pt. „Wiejski produkt turystyczny – doświadczenia i wyzwania”, jak również zwiedzali niezwykle barwne stoiska wystawiennicze. Dodatkowe atrakcje stanowiły pokazy rękodzielnictwa z bogatą ofertą sztuki ludowej, liczne degustacje przepysznych rarytasów oferowanych przez karczmy regionalne oraz występy twórców i zespołów ludowych.

Konferencja na temat energii odnawialnych. [FOT. SR KSOW]

Stoisko na targach Agrotravel. [FOT. SR KSOW]

Sekretariat Regionalny KSOW Województwa Lubuskiego

Przetwórstwo produktów rolnych w gospodarstwie

W dniu 22 marca 2011 roku w Sali Kolumnowej Urzędu Marszałkowskiego odbyła się konferencja „Przetwórstwo surowców rolniczych na poziomie gospodarstwa rolnego” zorganizowana przez SR KSOW oraz Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Kalsku.

Uczestnicy konferencji nt. przetwórstwa surowców rolniczych.

[FOT. SR KSOW]

Celem konferencji było propagowanie produkcji zdrowej żywności w aspekcie odpowiedzi na zapotrzebowanie rynku oraz jako szansa na dodatkowe źródło dochodu rolnika.

Kaziuki

Na terenie Skansenu w Muzeum Etnograficznym w Ochli, w dniu 3 kwietnia, już po raz kolejny odbył się Jarmark Kaziukowy. Wszyscy licznie przybyli mieli możliwość, wziąć udział w warsztatach pisankarskich oraz wicia palm wileńskich, spróbować potraw wileńskich, czy przejechać się bryczką. Na jarmarku można było również nabyć, cieszące oko, przepiękne tradycyjne palmy, pisanki, wyroby z wikliny, obrusy haftowane, rzeźby, wyroby z drewna czy też z siana, a to wszystko przy akompaniamencie muzyki zespołów folklorystycznych.

Jarmark kaziukowy cieszył się dużym zainteresowaniem.

[FOT. SR KSOW]

Targi Agrotavel

W dniach 15-17 kwietnia 2011 roku SR KSOW wziął udział w Targach Agroturystyki i Turystyki Wiejskiej – Agrotavel 2011, które odbyły się w Kielcach. Podczas targów, na stoisku województwa lubuskiego zaprezentowało się kilkunastu podwystawców, którzy mieli w swojej ofercie przeróżne produkty regionalne, wyroby pisankarskie, wiklinowe, oferty turystyczne itp. Wśród podwystawców znaleźli się między innymi: LGD województwa lubuskiego, Muzeum Etnograficzne z siedzibą w Ochli, Browar Regionalny EDI czy Winnica KINGA. Stoisko województwa odwiedził członek Zarządu Województwa Lubuskiego Stanisław Tomczyszyn oraz inni znakomici goście.

Lubuskie na targach Agrotavel.

[FOT. SR KSOW]

Planowane działania:

1. Cykl szkoleń dla rolników, poruszający tematykę sprzedaży bezpośredniej.
2. Wyjazd studyjno-szkoleniowy dla osób zainteresowanych nowymi technologiami w uprawie borówki oraz czereśni.
3. Mieszkański Jarmark Produktów Tradycyjnych.
4. V Targi Jadła Regionalnego.

Sekretariat Regionalny KSOW Województwa Łódzkiego

Wyjazd studyjny do Berlina

W dniach 10-13 marca 2011 r., dzięki inicjatywie Sekretariatu Regionalnego KSOW Województwa Łódzkiego, grupa dwudziestu przedstawicieli Lokalnych Grup Działania z tere-

nu naszego województwa uczestniczyła w wyjeździe studyjnym do Berlina.

Uczestnicy zwiedzili siedzibę koncernu Viessmann, jednego z wiodących w skali światowej producentów systemów nowoczesnej techniki grzewczej opartej na wykorzystaniu pomp ciepła, kolektorów słonecznych oraz kotłów grzewczych na biomasę. Pracownicy omówili dotychczasowe osiągnięcia i doświadczenia firmy na rynku energetyki odnawialnej oraz wskazali, jakie zalety niesie z sobą inwestowanie w alternatywne źródła energii.

W kolejnym dniu wyjazdu grupa wzięła udział w międzynarodowych targach turystycznych ITB odbywających się w Berlinie. Jest to jedna z największych imprez branży turystycznej, gdzie można zapoznać się z ofertą biur podróży z całego świata. W tym roku Polska była krajem partnerskim i współorganizatorem targów. Ofertę polską przedstawili wystawcy z 16 regionów kraju, a także miasta będące gospodarzami przyszłorocznych Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej: Warszawa, Poznań, Wrocław, Gdańsk.

Wyjazd studyjny do Berlina.

[FOT. SR KSOW]

Łódzkie na Agrotavel

W dniach 15-17 kwietnia br. województwo łódzkie zachęcało do odwiedzenia naszego regionu podczas odbywających się III Międzynarodowych Targów Turystyki Wiejskiej i Agroturystyki „Agrotavel” 2011. Podczas trzech dni Kielce stały się miejscem spotkań Lokalnych Grup Działania, gospodarstw agroturystycznych oraz organizacji turystycznych działających na rzecz rozwoju turystyki wiejskiej. Na stoisku przygotowanym przez Sekretariat Regionalny Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich walory naszego regionu prezentowały lokalne grupy działania „Bud-uj Razem”, „Mroga”, „Podkowa”, „Dolina Rzeki Grabi”, „Ziemia Wieluńska”, „Kraina Wielkiego Łuku Warty”, „Nad Drzewiczką”, „Prym” oraz „Dolina Pilicy”, koła gospodyń wiejskich, twórcy rękodzieła ludowego oraz zespoły folklorystyczne. Licznie zgromadzeni wystawcy sprawili, że nasze stoisko przyciągało barwami folkloru, zapachem tradycyjnych specjałów, regionalnym śpiewem i tańcem, a ci, którzy się przy nim zatrzymali, poczuli, co znaczy prawdziwa gościnność. Wszyscy odwiedzający targi mogli zapoznać się z ofertą turystyczną łódzkiego, skosztować regionalnych potraw i zakupić oryginalne pamiątki.

Konferencja dla pszczelarzy

Ponad 100 osób uczestniczyło w konferencji zorganizowanej przez Sekretariat Regionalny KSOW Województwa Łódzkiego, poświęconej tematom związanym z zastosowaniem elementów nowoczesnej gospodarki pasiecznej współfinansowanej ze środków unijnych w aspekcie jakości produktów pszczelich. Prelegenci zaproszeni do udziału w konferencji obok przekazywania wiedzy teoretycznej dzielili się, jakże cenną, wiedzą praktyczną. Podczas sympozjum poruszono m.in. zagadnienia:

Oferta województwa łódzkiego na targach Agrotavel.

[FOT. SR KSOW]

przyczyn masowego ginięcia pszczoł, zastosowania syropów izoglukozowych i inwertowanych, metod zwalczania chorób pszczoł. Prelegentami spotkania byli: mgr Tomasz Strojny z Akademii Rolniczej w Krakowie, dr Krystyna Pohorecka z Instytutu Kwaciarstwa i Sadownictwa w Skierniewicach, dr Zbigniew Lipiński z Wojewódzkiego Związku Pszczelarzy w Olsztynie. Każdy z wykładów kończył się dyskusją, a zainteresowani mogli skorzystać z indywidualnych konsultacji.

Planowane działania:

1. Organizacja wyjazdu studyjnego Łódzkiej Sieci LGD do Małopolskiej Sieci LGD.
2. Publikacje: „Katalog uczestników wojewódzkiego konkursu na najlepsze gospodarstwo agroturystyczne – Złota Grusza”, „Inwestowanie w energetykę odnawialną”, „Łowiectwo łódzkie dawniej i dziś – regionalne dziedzictwo kulturowe”.

Sekretariat Regionalny KSOW Województwa Małopolskiego

Święto Kwitnącej Jabłoni

W amfiteatrze na stoku Góry Jeżowej w Łącku 7 i 8 maja odbyło się „Święto Kwitnącej Jabłoni” oraz „Folklorystyczny Kalejdoskop – Przegląd Twórczości Regionalnej”.

Doroczne Święto Kwitnącej Jabłoni może się pochwalić długą tradycją, ponieważ jest najstarszą tego typu imprezą związaną z rolnictwem w Małopolsce. Pierwszy raz świętowali łąccy górale w 1947 roku w gospodarstwie Stanisława Sopoty w Czerńcu. Potem przemienił się – w tej wsi i Łącku. Stan taki trwał do 1969 r., kiedy to organizacją zajął się Gminny Ośrodek Kultury w Łącku.

Program pierwszego dnia święta był bardzo bogaty, odbył się m.in. Rajd Turystyczny Szlakiem Kwitnącej Jabłoni, wystawy prac twórców ludowych, wystawy sadownicze i rolnicze, prezentacje kuchni regionalnych oraz zespołów muzycznych państw grupy wyszehradzkiej. Uczestnicy mogli posmakować potraw regionalnych, w tym słynną łącką śliwovicę. Drugi dzień rozpoczęto uroczystą Mszą Świętą w kościele parafialnym w Łącku, po której przed kościołem zaczął formować się kolorowy korowód. Miejsce w szeregu zajęła banderia konna, a za nią – regionalne zespoły, kapele i orkiestry, dzieci ze szkół gminy Łącko oraz licznie przybyli goście. Kiedy już wszyscy dotarli do Amfiteatru na Jeżowej, nastąpiło uroczyste otwarcie Święta Kwitnącej Jabłoni Anno Domini 2011. Jak na gospodarza przystało, jako pierwszy głos zabrał Janusz Klag, wójt gminy Łącko. Władze województwa małopolskiego reprezentował Członek Zarządu Województwa Małopolskiego, Pan Stanisław Sorys. Następnie wystartował Przegląd Twórczości Regionalnej, podczas którego na scenie występowali między innymi: Skalni z Krakowa, Małopolanie, Orkiestra im. T. Moryto, Zespół Regionalny im. Jozska Prihody z Petrovan (Słowacja), Danubius z Szob (Węgry), kapela Braci Jendrihovskich z Novej Lubovni (Słowacja), Małe Łącko, Czarny Potoczek, Mali Maszkowianie, Mali Zagorzynianie, Górale łąccy.

Łączkie kiełbaski, chleb ze smalcem, mięsa, kapusty, lokalna nalewka i miód pitny – tego wszystkiego można było skosztować w Łącku. Najbardziej oblegane były jednak stoiska z łąckimi jabłkami.

Przyszłość podejścia Leader

Od 1 lipca 2011 roku Polska obejmuje przewodnictwo w Radzie Unii Europejskiej. Będzie to dobry czas, aby zaprezentować stanowiska polskich regionów i Rządu RP w kluczowych dla rozwoju społeczno-gospodarczego kwestiach. Niezwykle istotnym zagadnieniem na temat którego trwa obecnie debata, jest przyszłość podejścia Leader po roku 2013. Mając na uwadze powyższe, celem skonfrontowania dyskusji regionalnych, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Sekretariat Regionalny Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich Województwa Małopolskiego oraz Małopolska Sieć LGD zorganizowali w dniach 12-13 maja br. w Krakowie spotkanie robocze poświęcone tematyce przyszłości podejścia Leader oraz problemów zidentyfikowanych na etapie wdrażania osi IV PROW 2007-2013.

Przedsięwzięcie było okazją do rozpoczęcia ogólnokrajowej debaty, porównania pomysłów i opinii wszystkich województw, reprezentowanych przez regionalne sieci LGD i samorządy województw, w zakresie rozwiązań prawnych i instytucjonalnych na temat przyszłości podejścia Leader. Spotkanie skierowane było do instytucji zaangażowanych we wdrażanie osi IV PROW 2007-2013, w tym m.in.: przedstawicieli resortu rolnictwa, przedstawicieli urzędów marszałkowskich, regionalnych sieci LGD (formalnych i nieformalnych) oraz Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, przedstawicieli CDR. W spotkaniu udział wzięło łącznie 60 osób, w tym reprezentowanych było 13 Urzędów Marszałkowskich i 14 regionalnych sieci LGD.

Planowane działania:

1. Wyjazd studyjny do Francji.
2. Spartakiada Partnerów KSOW.

Konferencja w sprawie przyszłości podejścia Leader. [FOT. SR KSOW]

Sekretariat Regionalny KSOW Województwa Mazowieckiego

XI Warsztaty „Ginące Zawody”

W dniach 1-3 czerwca br. w Zagrodzie Kurpiowskiej w Kadzidle odbyły się XI Warsztaty Etnograficzne pt. „Ginące Zawody”, organizowane przez Stowarzyszenie Artystów Kurpiowskich. Celem warsztatów była popularyzacja wśród dzieci i młodzieży ginących zawodów kurpiowskich, m.in.: plastyki obrzędowej i zdobnictwa, hafciarstwa i koronkarstwa, plecionkarstwa, rzeźbiarstwa, tkactwa i obróbki lnu, garncarstwa oraz nauki tańca. Projekt

» Z ŻYCIA KSOW

Ginące zawody cieszyły się szczególnym zainteresowaniem wśród najmłodszych. [FOT. SR KSOW]

Uczestnicy wystawy tradycji wielkanocnych na Kurpiach w Brukseli. [FOT. SR KSOW]

W Holandii zwiedzano między innymi gospodarstwa rolne i agroturystyczne. [FOT. SR KSOW]

był współfinansowany ze środków Schematu III Pomocy Technicznej w ramach „Spotkań z tradycją”.

Z wystawą „Tradycyjna Wielkanoc na Kurpiach” w Brukseli

W dniu 12 kwietnia 2011 r. w Parlamencie Europejskim w Brukseli odbyła się wystawa „Tradycyjna Wielkanoc na Kurpiach”. Jak przystało na tradycyjną, polską Wielkanoc, nie zabrakło kurpiowskich świątecznych potraw i napojów. Zaprezentowano skomplikowane techniki wykonywania tradycyjnych i kolorowych pisanek, kunsztownych wycinanek oraz wysokich palm z bibułowych kwiatów. Wystawie towarzyszył pokaz plakatów i rękodzieła z Muzeum Kultury Kurpiowskiej w Ostrołęce. Plansze przedstawiały stroje ludowe z regionów Kurpi Białych i Zielonych, charakterystyczną architekturę wiejską i sakralną, wzory wyrobów ceramicznych oraz zwyczaje i tradycje ludu kurpiowskiego.

Wizyta studyjna LGD w Holandii

W dniach od 13 do 17 czerwca 2011 r. mazowieckie LGD złożyły wizytę w Holandii. Wyjazd miał charakter cyklu spotkań, połączonych z wizytacjami w miejscach realizacji projektów. Podczas wizyty delegacja z Mazowsza miała okazję spotkać się z przedstawicielami dwóch Lokalnych Grup Działania (LAGs) - Weidse Veenweiden oraz De Baronie. Grupy przybliżyły polskim gościom funkcjonowanie i zakres swojej działalności. Podczas wyjazdu odbyło się również oficjalne spotkanie z przedstawicielami Sekretariatu Sieci Obszarów Wiejskich w Holandii.

Planowane działania:

1. Cykl szkoleń nt. źródeł energii odnawialnej.
2. Konkurs na najlepszą pracę magisterską poświęconą rozwojowi obszarów wiejskich w województwie mazowieckim.

Sekretariat Regionalny KSOW Województwa Opolskiego

III edycja Listy Produktów Tradycyjnych w Szczecinie

W dniach 7-8 maja Opolszczyzna promowała swoje produkty tradycyjne na kiermaszu pn. „Lista Produktów Tradycyjnych” zorganizowanym przez Urząd Marszałkowski

Województwa Zachodniopomorskiego oraz Międzynarodowe Targi Szczecińskie. W specjalnej strefie zorganizowanej przy Wałach Chrobrego producenci z 11 województw prezentowali produkty tradycyjne najwyższej jakości. Odwiedzający mieli możliwość spróbować i zakupić produkty oraz dowiedzieć się od producentów, co cechuje tradycyjną żywność i sprawia, iż jest ona wyjątkowa oraz cieszy się coraz większą popularnością. Na stoisku województwa opolskiego promowane były produkty tradycyjne z 3 lokalnych grup działania: kapusta kiszona z Bobrowy (LGD Górna Proсна), olej głuźczycki rzepakowy tłoczony na zimno (LGD Płaskowyż Dobrej Ziemi), kołocz śląski, krajanki, anyżki, opolskie ciasteczka ze skwarek (LGD Euro Country). Oprócz naszych produktów tradycyjnych na kiermaszu można było zakupić i spróbować m.in.: Piernikowe Chatki znad Mrogi, Piwa Łarskie, Miody z Doliny Rzeki Mrogi, Nadwarciański Chrzan po Staropolsku, Kwas Chlebowy, Ogórki Kwaszone Spod Wielunia, Sękacz Mazurski, Andruty Kaliskie, Rogale Świętomarcińskie oraz wiele innych regionalnych specjałów. Szczecinianie i goście Pikniku nad Odrą – nie wyjeżdżając z miasta – mieli możliwość odbycia podróży kulinarnej po różnych częściach Polski, w tym między innymi do województwa opolskiego. To była prawdziwa uczta kulinarna, którą osłodził nasz sztandarowy produkt tradycyjny – Kołocz Śląski, przyciągając tłumy smakoszy na stoisko.

Województwo opolskie promuje swoje produkty na kiermaszu w Szczecinie.

[FOT. SR KSOW]

Województwo opolskie na targach Agrotavel

W dniach 15-17 kwietnia 2011 r. województwo opolskie prezentowało atrakcje turystyki wiejskiej oraz produkty tradycyjne i regionalne podczas III Międzynarodowych Targów Turystyki Wiejskiej i Agroturystyki „Agrotavel” w Kielcach. Organizatorami targów byli: Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Minister Sportu i Turystyki, Marszałek Województwa Świętokrzyskiego, Prezes Polskiej Organizacji Turystycznej, Prezes Regionalnej Organizacji Turystycznej Województwa Świętokrzyskiego oraz Prezes Targów Kielce Sp. z o.o. W tegorocznej edycji targów uczestniczyło 140 wystawców z kraju i zagranicy oraz szerokie grono osób odwiedzających halę targową. Opolszczyznę prezentowały 3 Lokalne Grupy Działania, tj. „Kraina Św. Anny”, „Nyskie Księstwo Jezior i Gór” oraz „Stobrawski Zielony Szlak”. Uczestniczące w targach LGD przedstawiły podczas targów swoje oferty turystyczne, agroturystyczne oraz rękodzieło i produkty kulinarne. Targi okazały się znakomitą promocją usług turystycznych oferowanych przez gospodarstwa agroturystyczne z obszaru opolskich LGD, stając się równocześnie platformą wymiany doświadczeń i wiedzy osób i instytucji prowadzących działalność na rzecz jej rozwoju. Atrakcyjność oferty agroturystyki w siedzibie przedstawionej przez LGD Stobrawski Zielony Szlak „Justyna Cierpisz – Babskie Ranczo” (Śmiechowice) została nagrodzona Nagrodą Posła do

Opolskie zaprezentowało bogatą ofertę turystyczną na targach Agrotavel.

[FOT. SR KSOW]

Parlamentu Europejskiego dr Czesława Siekierskiego w kategorii: Gospodarstwo oferujące najciekawsze propozycje dla gości. Na swoich stoiskach LGD promowały również kulinarne produkty tradycyjne i lokalne tj.: kołocz śląski, domowy ser smażony z kminem, gołąbki z kaszą gryczaną i ziemniakami, kiełbasę z becзки, chleb z pieca tradycyjnie opalanego drewnem.

Zwiedzający mogli dowiedzieć się wielu ciekawych rzeczy o Opolszczyźnie, a także spróbować opolskich specjałów oraz zrobić sobie pamiątkową fotografię w śląskich strojach.

Sekretariat Regionalny KSOW Województwa Podkarpackiego

Festiwal Smaków

I Euroregionalny Festiwal Smaków zorganizowany został w Przemyślu w dniu 21 maja 2011 r. Jego współorganizatorami byli Marszałek Województwa Podkarpackiego oraz Komendant Bieszczadzkiego Oddziału Straży Granicznej. Organizowany Festiwal miał charakter festynu plenerowego i stanowił okazję do ukazania potencjału Kół Gospodyń Wiejskich, organizacji pozarządowych i stowarzyszeń oraz pasjonatów sztuki kulinarnej pogranicza, które są głęboko zakorzenione w kulturze i tradycji naszego regionu. Euroregionalny Festiwal Smaków stanowił również doskonałe narzędzie promujące dobre praktyki związane z żywnością wysokiej jakości oraz ukazuje prezentacje kulinarne bogactwa oraz kultury stołu regionu pogranicza. Uczestnikami Festiwalu byli zaproszeni goście, mieszkańcy województwa podkarpackiego oraz województw ościennych a także przedstawiciele samorządów woj. podkarpackiego oraz Euroregionu Karpackiego Węgier, Słowacji, Ukrainy i Rumunii. W czasie Festiwalu przeprowadzone były konkursy: na „Najsmaczniejszą Potrawę Regionalną Pogranicza” oraz na „Najlepszego Producenta Artykułów Spożywczych Euroregionu”. Ponadto przyznany został tytuł „Złoty Pieróg Pogranicza” i tytuł „Bigos Euroregionu”.

XIV edycja imprezy folklorystycznej pn. „Włociańskie Jadło”

Ogólnopolskie Prezentacje Tradycyjnych Potraw Wiejskich „Włociańskie Jadło” odbyły się w dniu 22 maja br. w Giedlarowej. Jest to prestiżowa impreza, która miała na celu przybliżenie współczesnemu społeczeństwu smak dawnych i często zapomnianych, a bardzo zdrowych i oryginalnych potraw, przygotowywanych od wielu pokoleń przez naszych przodków. Wzięły w niej udział koła i organizacje kobiece z całego Podkarpacia oraz sąsiednich województw, wystawiając kramy z różnymi specjałami polskiej, wiejskiej kuchni, smacznymi a zarazem prostymi, przyrządzanymi w oparciu o zdrowe składniki wyprodukowane najczęściej we własnych gospodarstwach. Degustacja tradycyjnych produktów wiejskiej kuchni przeplatana była występami artystycznymi w wykonaniu zespołów ludowych, śpiewaczych oraz kapel. Impreza cieszyła się dużym powodzeniem

i stanowiła doskonałą platformę do wymiany wzajemnych doświadczeń oraz nawiązania bezpośrednich kontaktów.

V edycja targów „Ekogala 2011”

Prowadzone od szeregu lat działania skierowane na rozwój rolnictwa ekologicznego wspierane przez samorząd województwa spowodowały, iż województwo podkarpackie zajmuje jedną z czołowych pozycji wśród regionów kraju zarówno pod względem liczebności gospodarstw ekologicznych, jak i zajmowanej przez nie powierzchni. Województwo może poszczycić się również siecią dynamicznie rozwijających się gospodarstw ekologicznych, z których znaczna część skupiona jest w kilku stowarzyszeniach zrzeszonych w Podkarpackiej Izbie Rolnictwa Ekologicznego. Powyższe czynniki oraz dobra współpraca samorządu województwa ze środowiskiem rolników ekologicznych zaowocowała V już edycją Międzynarodowych Targów Żywności, Produktów i Technik Ekologicznych „Ekogala 2011”. Patronat honorowy nad targami objął Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi Pan Marek Sawicki. Targi odbyły się w dniach od 20 do 22 maja 2011 roku w Regionalnym Centrum Sportowo-Widowiskowym „Podpromie” w Rzeszowie. W targach Ekogala wzięli udział producenci certyfikowanych produktów ekologicznych oraz stowarzyszenia i firmy świadczące usługi dla branży ekologicznej, a także jednostki certyfikujące oraz jednostki doradztwa rolniczego. Ekogala to największa impreza promująca żywność ekologiczną nie tylko w Polsce, ale i w Europie Środkowo-Wschodniej. Rolnictwo ekologiczne w województwie podkarpackim rozwija się bardzo dynamicznie i jest w czołówce województw w kraju posiadających rozwiniętą sieć gospodarstw ekologicznych oraz strukturę stowarzyszeń ekologicznych skupioną w Stowarzyszeniu „Podkarpacka Izba Rolnictwa Ekologicznego”. Targom Ekogala towarzyszyły konferencje naukowe, liczne prezentacje, degustacje, konkursy z cennymi nagrodami oraz VI Europejski Konkurs Kulinaryny – zmagania szkół gastronomicznych z Polski, Ukrainy, Czech i Niemiec. Dodatkowo termin targów zbiegł się z Galą Finałową XVIII Edycji Ogólnopolskiego Konkursu Promocyjnego AGRO POLSKA, którego celem jest promocja najwyższej jakości polskich wyrobów branży rolno-spożywczej.

W ramach uroczystości wręczone zostały statuetki, dyplomy i licencje oraz Nagroda Specjalna – Statuetka Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi dla firmy wyróżniającej się osiągnięciami rynkowymi w branży rolno-spożywczej. Dodatkową atrakcją „Ekogali 2011” była udana próba pobicia Rekordu Guinnessa w kategorii na największy na świecie tort w kształcie piramidy Taubera – wynik ponad 1,7 m wysokości. Tort został następnie podzielony na 10 tysięcy porcji, a 40 kelnerów – uczniów Zespołu Szkół Spożywczych i Zespołu Szkół Gospodarczych – rozdało je gościom odwiedzającym targi. Kolejną atrakcją trzeciego

Festiwalowi towarzyszyła bogata oprawa artystyczna.

[FOT. BIESZCZADZKA STRAZ GRANICZNA]

Targi Ekogala w Rzeszowie.

[FOT. SR KSOW]

dnia Ekogali było ekologiczne gotowanie pn. „Władza od kuchni”. W mistrzów rondla i patelni wcielili się Wojewoda Podkarpacki Małgorzata Chomycz, Wiceminister Skarbu Państwa Jan Bury, Wiceminister Gospodarki Mieczysław Kasprzak, Członek Zarządu Województwa Podkarpackiego Lucjan Kuźniar, Prezydent Miasta Rzeszowa Tadeusz Ferenc i Prezes TVP Rzeszów Włodzimierz Rudolf.

Targi uświetniały występy zespołów i kapel regionalnych.

Sekretariat Regionalny KSOW Województwa Podlaskiego

Ziołowe spotkanie w Korycinach

Sekretariat Regionalny Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich Województwa Podlaskiego uczestniczył w dniach 11-12 maja 2011 roku w spotkaniu dotyczącym sektora ekologicznych ziół organizowanym przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Stowarzyszenie Rozwoju Regionalnego. Odbyło się ono w wyjątkowo adekwatnej scenografii gospodarstwa „Ziołowy Zakątek” w Korycinach.

Konferencja w Korycinach.

[FOT. SR KSOW]

Konferencja miała na celu wymianę doświadczeń i podnoszenie kompetencji przedstawicieli firm ekologicznych, doradców rolnych oraz przedstawicieli jednostek certyfikujących. Omawiane były też zagadnienia wzajemnej zgodności, specyfika upraw ziół oraz możliwości wykorzystania środków finansowych. Istotnym punktem było również wystąpienie na temat możliwości włączenia Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich w działania sprzyjające rozwojowi ekologii, jak też dyskusja na temat możliwości zwiększenia upraw ekologicznych ziół na terenie województwa podlaskiego. Konferencja stała się też okazją do podsumowania

dotychczasowej działalności SR KSOW w zakresie rolnictwa ekologicznego oraz dała możliwość przekazania informacji na temat możliwości włączenia nowych działań w tym zakresie na lata 2012-2013.

III Forum Rolnicze w Janowie

Z inicjatywy Mieczysława Kazimierza Baszko – Wicemarszałka Województwa Podlaskiego oraz Czesława Jana Kiejko – Dyrektora ZSCKR, województwo podlaskie, a dokładnie Sekretariat Regionalny Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich Województwa Podlaskiego wspólnie z ZSCKR w Janowie przystąpiło do organizacji III Forum Rolniczego. Przedsięwzięcie miało na celu przeniesienie dobrych praktyk i projektów innowacyjnych oraz organizację wymiany doświadczeń i „know-how”. W dniu 15 maja 2011 roku odbyło się III Forum Rolnicze, gdzie uczestnikami spotkania byli uczniowie szkół rolniczych z całego województwa, liderzy podlaskiego rolnictwa, instytucje obsługujące rolnictwo, przedstawiciele administracji rządowej i samorządowej, przedstawiciele organizacji

rolniczych. Uroczystego otwarcia III Forum Rolniczego dokonał Wicemarszałek Województwa Podlaskiego Pan Mieczysław Kazimierz Baszko, który powiedział: *Szanowni Państwo, patrząc na dzisiejszą ofertę wystawienniczą i przygotowane prelekcje znamienitych wykładawców, śmiem twierdzić, że to Forum powoli przekształca się w tzw. „Małe Szebietowo”. Dobrze się dzieje, że również na północ od Białegostoku tworzy się taka inicjatywa. Wiem, że dzisiejsze przedsięwzięcie jest odpowiedzią na zapotrzebowanie rolników, a przede wszystkim szkół o profilu rolniczym. Chciałbym, aby to Forum przekształciło się z biegiem czasu w targi szkół rolniczych ponadgimnazjalnych i wyższych. Tak, by młodzież miała alternatywę wyboru szkoły, a nauczyciele i rolnicy mogli zapoznać się z nowinkami technicznymi oraz skorzystać z rad i informacji wszystkich obecnych tu służb działających na rzecz rolnictwa.* W ramach III Forum przewidywano szereg atrakcji: konferencja „Dobre praktyki na obszarach wiejskich oraz aktualna sytuacja w rolnictwie”, prezentacja maszyn i urządzeń rolniczych, punkty informacyjne szkół i instytucji współpracujących z rolnictwem, wystawa projektów domów i obiektów inwentarskich, degustacja potraw regionalnych, prezentacje szkół rolniczych z woj. podlaskiego.

Uczestnicy III Forum Rolniczego.

[FOT. SR KSOW]

Planowane działania:

1. Konferencja „Leader szansą na zrównoważony rozwój Podlasia”.
2. Wyjazd studyjny do Francji dotyczący zasad produkcji i promocji serów regionalnych.
3. XVIII Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych w Szebiecie.

Sekretariat Regionalny KSOW Województwa Pomorskiego

Turniej Kół Gospodyń Wiejskich

30 kwietnia 2011 r. w Żukowie odbył się VIII Wojewódzki Turniej Kół Gospodyń Wiejskich. W zmaganiach konkursowych uczestniczyło 15 KGW. Gospodynie prezentowały swoje talenty kulinarne, artystyczne, aktorskie i taneczne.

Turniej rozpoczął się od prezentacji tradycyjnych potraw przygotowanych z ziemniaków.

W kolejnych konkurencjach panie zaprezentowały modę XXII wieku oraz scenki kabaretowe pt. *Szukam pracy*. Pokazem tanecznym kankana panie zaskoczyły i rozbawiły licznie przybyłą publiczność. Prezentację poszczególnych konkurencji oceniało jury.

Grand Prix VIII Wojewódzkiego Turnieju Kół Gospodyń Wiejskich i tytuł najlepszych gospodyń w województwie pomorskim zdobyło Koło Gospodyń Wiejskich w Czerninie. Zwycięskie KGW we wszystkich konkurencjach otrzymały nagrody rzeczowe oraz finansowe, które wręczyli wiceminister rolnictwa Kazimierz Plocke, marszałek Województwa

Laureatki konkursu w kategorii kankan. [FOT. SR KSOW]

Pomorskiego Mieczysława Struka oraz burmistrz gminy Żukowo Jerzy Żurawicz.

Organizatorami tegorocznego Turnieju byli: Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Gdańsku, Wojewódzki Związek Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych w Gdańsku, Urząd Gminy w Żukowie oraz Samorząd Województwa Pomorskiego.

Laureaci VIII Wojewódzkiego Turnieju Kół Gospodyń Wiejskich w poszczególnych kategoriach:

- Produkt tradycyjny pochodzenia roślinnego – ziemniaki – KGW w Paczewie
- Sołtys naszej wsi – KGW we Wrzący
- Szukam Pracy – KGW w Czatkowach
- Moda XXII wieku – KGW w Małym Klinczu
- Kankan – KGW w Skowarczu

Konferencja nt. przyszłości podejścia Leader

29 kwietnia 2011 roku w Sobieszewie odbyła się „Konferencja dotycząca przyszłości podejścia Leader w Polsce i Europie” zorganizowana przez Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego. Debata z udziałem pomorskich Lokalnych Grup Działania oraz przedstawicieli środowisk zaangażowanych w rozwój obszarów wiejskich, m.in. Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego oraz Departamentów Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego, miała na celu podsumowanie dotychczasowego wdrażania podejścia Leader oraz wypracowanie stanowiska województwa pomorskiego co do kształtu podejścia Leader w przyszłym okresie programowania 2014-2020. Podczas wielogodzinnego spotkania uczestnicy konferencji prowadzili dyskusję dotyczącą miejsca Leadera w polityce rozwoju obszarów wiejskich po 2013 roku, w tym zakresie wsparcia zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich poprzez podejście Leader, systemu instytucjonalnego dla podejścia Leader oraz roli i zakresu zadań Lokalnych Grup Działania.

Targi Dziedzictwa Kulinarного na Pomorzu

W dniach 15-17 kwietnia 2011 roku na terenie Międzynarodowych Targów Gdańskich odbyły się I Ogólnopolskie Targi Sieci Dziedzictwa Kulinarного, które zostały zrealizowane z inicjatywy Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego. W pierwszym dniu targów odbyła się również konferencja pn. „Żywność – Turystyka – Edukacja. Przykłady dobrych praktyk w polskich regionach należących do Europejskiej Sieci Regionalnego Dziedzictwa Kulinarного”. Konferencja była podsumowaniem dotychczasowych działań województw należących do Europejskiej Sieci Regionalnego Dziedzictwa Kulinarного oraz okazją do zaprezentowania dobrych praktyk w ramach funkcjonowania Sieci Dziedzictwa Kulinarного w Polsce.

Targi były szansą do poznania potraw tradycyjnych i ich receptur, jak również promocji tych produktów oraz wytyczania szlaków

Targi dziedzictwa kulinarного na Pomorzu. [FOT. SR KSOW]

kulinarno-turystycznych, na których można spróbować tradycyjnych smaków naszych regionów.

Wyjazd studyjny pomorskich LGD do Środkowej Frankonii

Wymiana wiedzy i doświadczeń w zakresie funkcjonowania lokalnych grup działania oraz realizacji projektów Leader była celem wizyty studyjnej pomorskich Lokalnych Grup Działania w Środkowej Frankonii w Niemczech, która odbyła się w dniach 30 marca – 3 kwietnia 2011 r. Wizyta była kontynuacją dotychczasowych spotkań w ramach współpracy Lokalnych Grup Działania z województwa pomorskiego i partnerskiego Okręgu Środkowej Frankonii. Uczestnicy wyjazdu zapoznali się ze specyfiką działania LGD w Niemczech oraz z zasadami wdrażania programu Leader. Spotkania z przedstawicielami frankońskich LGD były połączone ze zwiedzaniem wybranych projektów realizowanych na terenie Środkowej Frankonii. Największe zainteresowanie wzbudziły liczne projekty związane z wykorzystaniem energii odnawialnej, m.in. zakład przemysłowy fotowoltaiki w Bammersdorfie. Na trasie zwiedzania projektów Leader znalazły się też operacje dotyczące rozwoju lokalnej infrastruktury np. *Zagospodarowanie turystyczne terenów przy kąpielisku Krummweiher* oraz liczne przedsięwzięcia służące ochronie lokalnego dziedzictwa kulinarnego. Miłą niespodzianką była możliwość spróbowania tradycyjnych frankońskich produktów regionalnych m.in. w ramach prezentacji projektu pn. *Bufet regionalny w praktyce i na talerzu*. Ciekawym przedsięwzięciem realizowanym przez lokalnych wytwórców produktów lokalnych były również tzw. Regionaltheke Winkler („Półki regionalne”) czyli możliwość sprzedaży bezpośredniej tych produktów. Atrakcją dla uczestników wyjazdu było zwiedzanie Centrum Kształcenia Rolniczego w Triesdorfie, działającego jako olbrzymi kompleks edukacyjny kształcący przyszłych rolników, oraz znajdujących się na terenie Centrum instalacji biogazowni. Pomorska delegacja wzięła również udział w posiedzeniu parlamentu regionalnego Okręgu Środkowej Frankonii oraz w uroczystościach 25-lecia Związku Ochrony Przyrody działającego na terenie Środkowej Frankonii.

Wyjazd studyjny do Frankonii.

[FOT. SR KSOW]

Pomorskie na targach Agrotour

W dniach 15-17.04.2011 roku w Kielcach odbyły się III Międzynarodowe Targi Turystyki Wiejskiej i Agroturystyki Agrotour, podczas których wystawcy ze wszystkich regionów Polski oraz z zagranicy promowali lokalne atrakcje turystyczne. Ofertę agroturystyczną i atrakcje obszarów wiejskich Pomorza prezentowały Lokalne Grupy Działania z województwa pomorskiego oraz przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego i Sekretariatu Regionalnego KSOW. Odwiedzający nasze stoisko mogli uzyskać informacje zarówno na temat miejsc noclegowych, jak i miejsc, które warto od-

Pomorskie na targach Agrotour.

[FOT. SR KSOW]

wiedzić na Pomorzu, zapoznać się z ofertą wypoczynkową, kulturalną, a także spróbować lokalnych specjałów – kaszubskiej drożdżówki oraz chleba ze smalcem. Pomorskie Lokalne Grupy Działania promowały nie tylko atrakcje przyrodnicze, ale również bogate dziedzictwo historyczne i kulturowe związane regionami etnicznymi Kaszub i Kociewia oraz Żuław. Dodatkową atrakcją były występy kapeli ludowej *Pieńkowanie* oraz pokazy tradycyjnej rzeźby ludowej w wykonaniu twórcy ludowego p. Adama Barana. Imprezie targowej towarzyszyła międzynarodowa konferencja pn. „**Wiejski produkt turystyczny – doświadczenia i wyzwania**”, w ramach której odbyły się wykłady i warsztaty m.in. na temat promocji produktu i kreowania marki lokalnej oraz współpracy i sieciowania w zakresie produktów lokalnych i turystyki. Konferencja była też próbą oceny efektywności ekonomicznej turystyki wiejskiej dla rozwoju obszarów wiejskich oraz określenia nowych możliwości rozwoju tej gałęzi gospodarki opartej na profesjonalnej obsłudze klienta, budowaniu i sieciowaniu produktów oraz dobrej i skutecznej promocji.

Sekretariat Regionalny KSOW Województwa Śląskiego

Międzynarodowa Naukowa Konferencja Pszczelarska

W dniach 05.04 – 07.04.2011 w Pszczynie odbyła się Międzynarodowa Naukowa Konferencja Pszczelarska poświęcona upamiętnieniu 200. rocznicy urodzin wybitnego śląskiego pszczelarza i naukowca ks. dr Jana Dzierżona. W ramach konferencji organizowane były sesje plenarne, sesje posterowe oraz spotkania towarzyszące w kilku blokach tematycznych. Głównymi zagadnieniami tematycznymi były: hodowla i genetyka pszczół, gospodarka pasieczna, choroby i zatrucia pszczół, pożytki pszczele oraz apiterapia. Ponadto, w jubileuszowym 2011 roku, zorganizowano okolicznościowy blok tematyczny poświęcony osobie ks. J. Dzierżona, jego osiągnięciom naukowym i ich wpływowi na rozwój współczesnego pszczelarstwa. Uczestnikami Konferencji byli naukowcy z wielu krajów Europy zajmujący się badaniami z zakresu pszczelnictwa oraz pszczelarze praktycy. Podczas konferencji, ze

Międzynarodowa konferencja pszczelarzy.

[FOT. SR KSOW]

względu na obecność gości zagranicznych, odbyły się imprezy towarzyszące promocji dorobku śląskiego pszczelarstwa oraz kultury regionu.

Wyjazd studyjny do Brukseli

We wrześniu 2010 roku w oparciu o Plan działania na lata 2010-2011 Sekretariatu Regionalnego Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich Województwa Śląskiego, Działanie 2.6.: „Wspieranie współpracy międzyinstytucjonalnej, w tym międzynarodowej”, Zarząd

Województwa Śląskiego powołał Grupę Tematyczną ds. Zrównoważonego Rozwoju Obszarów Górskich. W ramach działań Grupy Tematycznej ds. Zrównoważonego Rozwoju Obszarów Górskich, SR KSOW Województwa Śląskiego we współpracy z Biurem Regionalnym Województwa Śląskiego w Brukseli zorganizował wyjazd studyjny do Brukseli w dniach 18-21 kwietnia 2011 r. W drugiej części Seminarium miała miejsce prezentacja kultury pasterskiej i produktów regionalnych. Na część artystyczną programu złożyła się wystawa fotografii związanej z pasterstwem w Beskidach, prezentacja rękodzieła, pokaz muzyki ludowej oraz degustacja produktów regionalnych. Sztuka ludowa odzwierciedla bogactwo tradycji narodu polskiego oraz ogromne talenty drzemące w mieszkańcach niewielkich wsi i miast, z dala od zgiełku cywilizacji dużych miast. Zaprezentowane zdjęcia, autorstwa Józefa Michałka, ukazywały życie górali beskidzkich ze szczególnym uwzględnieniem pasterstwa.

Odbył się również pokaz rękodzieła, który miał charakter miniwystawy rozmaitych wyrobów, charakterystycznych dla górali beskidzkich. Znalazły się tam przykłady: najśłynniejszych koronek – z Koniakowa, rzeźby, ceramika, bibułkarstwo (bibułkowe kwiaty – specjalność Żywiecczyny), wyroby wełniane. Całości imprezy towarzyszył koncert muzyki góralskiej, który połączony był z degustacją produktów tradycyjnych (serów owczych, chleba tradycyjnego, smalcu, ogórków kwaszonych, kołaczy itd.). Muzycy w regionalnych strojach zaprezentowali utwory ludowe charakterystyczne dla muzyki Karpat). Podczas prezentacji regionalnych utworów muzycznych uczestnicy seminarium mieli także okazję do rozmowy i wymiany doświadczeń, a także zapoznali się z kulturą beskidzką.

Wizyta w Brukseli.

[FOT. SR KSOW]

Sekretariat Regionalny KSOW Województwa Świętokrzyskiego

XIII Międzynarodowe Targi Energetyki ENEX, 1-3 marca 2011 r.

ENEX w Kielcach to możliwość prezentacji maszyn oraz urządzeń energetycznych i elektroenergetycznych, najnowszych technologii systemowych, armatury sieciowej, kolektorów słonecznych, pieców opalanych drewnem, promienników ciepła, kotłowni opalanych biomasą oraz pojazdów na biopaliwo. Blisko 250 wystawców z całego świata, kilkanaście konferencji, cztery imprezy branżowe przyciągnęły blisko sześć tysięcy zwiedzających do Kielc na XIII Międzynarodowe Targi Energetyki ENEX oraz VIII Targi Odnawialnych Źródeł Energii ENEX – Nowa Energia, XI Targi Ekologiczne, Komunalne, Surowców Wtórnych, Utylizacji i Recyklingu EKOTECH oraz III Targi Pneumatyki, Hydrauliki, Napędów i Sterowań PNEUMATICON. Targom, jak każdego roku, towarzyszyły liczne konferencje i spotkania. Wśród nich, na targach ENEX odbyły się bezpłatne warsztaty na temat biomasy i bioga-

Świętokrzyskie na targach Agrotavel.

[FOT. SR KSOW]

zowni. Przedstawiciele hiszpańskich firm, organizacji i instytucji podzielili się doświadczeniami na temat wykorzystywania nowatorskich technologii otrzymywania energii z biomasy. Już po raz kolejny w czasie targów odbyła się konferencja „Renesans Energetyki Jądrowej” – temat szczególnie aktualny w czasie przygotowań programu rozwoju energetyki jądrowej w Polsce. Impreza została finansowo wsparta przez SR KSOW w Kielcach.

Świętokrzyskie współgospodarzem targów Agrotavel

SR KSOW Województwa Świętokrzyskiego w tegorocznych Międzynarodowych Targach Turystyki Wiejskiej i Agroturystyki „Agrotavel 2011” finansował powierzchnię wystawienniczą wraz

z zabudową targową i wyposażeniem technicznym dla 17 stoisk LGD województwa świętokrzyskiego, wyposażenie techniczne na potrzeby „karczmy świętokrzyskiej” oraz powierzchnię wystawienniczą wraz z zabudową targową i wyposażeniem technicznym na potrzeby stoiska Świętokrzyskiego Biura Rozwoju Regionalnego. Poza tym organizował i sfinansował trzy wizyty studyjne, które towarzyszyły III Międzynarodowym Targom Turystyki Wiejskiej i Agroturystyki „Agrotavel 2011”. Wizyty odbyły się w dniu 16.04.2011 r., miały miejsce w trzech atrakcyjnych miejscowościach województwa świętokrzyskiego. Goście odwiedzili Hutę Szklaną – Osada Średniowieczna, Sobków – Zamek Rycerski, Tokarnia k. Kielc – Park Etnograficzny – Skansen. Wzięło w nich udział łącznie 150 targowych gości, w tym zagraniczni dziennikarze i touroperatorzy. SR KSOW współfinansował również usługę gastronomiczną podczas „Biesiady Świętokrzyskiej”, jaka miała miejsce w dniu 15.04.2011 r.

Agrotavel jako jedyna w kraju wyspecjalizowana impreza wystawiennicza przyciąga coraz więcej wystawców i zwiedzających, których w tym roku było blisko 30 tysięcy.

Sekretariat Regionalny KSOW Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Warmia i Mazury na targach Agrotavel

Województwo Warmińsko-Mazurskie reprezentowały cztery Lokalne Grupy Działania: LGD Mazurskie Morze, LGD Warmiński-Zakątek, Związek Stowarzyszeń na Rzecz Rozwoju Gmin Północnego Obszaru Wielkich Jezior Mazurskich LGD9, Stowarzyszenie Łączy Nas Kanał Elbląski LGD w Elblągu oraz przedstawiciele Stowarzyszenia Nasze Aniołowo, Konik Mazurski, Orneckie AGRORELAKS, Stowarzyszenia na Rzecz Turystyki Wiejskiej w Pieckach, przedstawiciel Folklorystycznego Zespołu Śpiewaczego „Reszelanie”, Agroturystyki „Placówka” oraz Ośrodka Aktywnej Rekreacji „Folwark Łęku”. Odpowiedzialnym za przygotowanie wojewódzkiego stoiska był Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa oraz Departament Turystyki w tutejszym Urzędzie Marszałkowskim. Województwo Warmińsko-Mazurskie zajęło pierwsze miejsce w konkursie na najciekawsze

stoisko wystawiennicze podczas Międzynarodowych Targów Turystyki Wiejskiej i Agroturystyki „Agrotravel” w Kielcach. Stowarzyszenie Nasze Aniołowo zajęło III miejsce w konkursie na najciekawszy pakiet turystyki wiejskiej prezentowany podczas III Międzynarodowych Targów Turystyki Wiejskiej i Agroturystyki „Agrotravel 2011” za: „Anielskie smaki – diabelskie atrakcje”, w tym samym konkursie wyróżnienie otrzymał również Ośrodek Aktywnej Rekreacji „Folwark Łęku” Przyłuccy spółka jawna, za: „Aktywnie?, naturalnie. Rodzinna Zima na Mazurach Garbanych”. Ośrodek Aktywnej Rekreacji otrzymał dodatkowo nagrodę dr. Czesława Siekierskiego, Posła do Parlamentu Europejskiego w kategorii: Najmłodszy gospodarz prowadzący gospodarstwo agroturystyczne. Wyróżnienie od Posła otrzymała również Mariola Platte w kategorii: Gospodarstwo, które przyjęło najwięcej gości zagranicznych.

Warmińsko-mazurskie na targach Agrotravel.

[FOT. SR KSOW]

Promocja produktów regionalnych

„Kalendarz imprez regionalnych promujących żywność naturalną, tradycyjną, lokalną i regionalną województwa warmińsko-mazurskiego” w 2011 roku zainauguowały dwa wydarzenia odbywające się w Olsztynku. Pierwszym z nich był „Regionalny Jarmark Wielkanocny” (16 kwietnia 2011 r.), który cieszy się z roku na rok coraz większą popularnością miłośników tradycji wielkanocnych oraz jest okazją do promocji rolników i przetwórców żywności, członków Regionalnej Sieci Dziedzictwa Kulinarne Warmia Mazury Powiśle. Drugim wydarzeniem były „Regionalne VIII Ekologiczne Targi Chłopskie” (7-8 maja 2011 r.). W roku bieżącym, wzorem lat ubiegłych, promocją zostali objęci producenci i przetwórcy ekologicznej żywności certyfikowanej z terenu województwa warmińsko-mazurskiego. W ramach tego wydarzenia, celem przybliżenia konsumentom walorów certyfikowanych produktów ekologicznych oraz stworzenia regionalnego rynku zbytu, przygotowana została ich degustacja.

Regionalny Jarmark Wielkanocny.

[FOT. SR KSOW]

Planowane działania:

1. „Regionalny Festiwal Kultury Łowieckiej” w Węgorzewie, 2 lipca 2011 r.
2. „Regionalny festiwal potraw z mięsa drobiowego” w Nidzicy, 9 lipca 2011 r.
3. „Regionalny festiwal potraw z mięsa wieprzowego, wołowego, jagnięcego, koziego” w Mrągowie, 23 lipca 2011 r.

Sekretariat Regionalny KSOW Województwa Wielkopolskiego

Udział w targach Agrotravel

W tym roku w Kielcach w dniach od 15 do 17 kwietnia br. województwo wielkopolskie

Wielkopolska na targach Agrotravel.

[FOT. SR KSOW]

prezentował Sekretariat Regionalny Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich wraz z ośmioma Lokalnymi Grupami Działania, pod wspólnym szyldem „Wielkopolska”. Oryginalność stoiska weryfikowali sami zwiedzający, którzy mogli zapoznać się z ludowymi strojami oraz poczęstować się lokalnymi potrawami, m.in.: wędlinami, serami, konfiturami czy nalewkami. Jednym z atutów stoiska okazały się „pyry z gzikiem”, które zachwyciły gości targowych. Udział w targach umożliwił reprezentantom Wielkopolski przedstawienie szerokiej i bogatej oferty zarówno turystycznej, jak i agroturystycznej.

Debata na temat podejścia LEADER

W dniach 18-19 kwietnia 2011 r. w Rokosowie zorganizowana została debata na temat przyszłości podejścia Leader. Uczestnikami debaty byli przedstawiciele 31 Lokalnych Grup Działania, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego oraz Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Podczas debaty pozytywnie oceniono podejście Leader jako metodę wspierania rozwoju obszarów wiejskich. Spotkanie służyło także wymianie poglądów na temat przyszłości funkcjonowania oraz współpracy z Lokalnymi Grupami Działania. Podsumowując spotkanie, uczestnicy postanowili kontynuować dialog wszystkich zainteresowanych stron uczestniczących w procesie przygotowania i wdrażania inicjatywy Leader do wypracowania jeszcze bardziej skutecznych metod wdrażania programu.

Wyjazd studyjny „Odnowa wsi w Dolnej Austrii”

W dniach od 16 do 20 maja 2011 r. grupa uczestników Wielkopolskiego Programu Odnowy Wsi wzięła udział w wyjeździe studyjnym do Austrii. Celem wyjazdu było zapoznanie się z projektami Odnowy Wsi w Austrii. Wielkopolanie zapoznali się między innymi z funkcjonowaniem elektrowni biogazowej oraz organizacją i funkcjonowaniem gospodarstwa agroturystycznego w gminie Prellenkirchen. Natomiast przedstawiciele gminy Grafenwörth zaprezentowali interesujący projekt związany z dziedzictwem kulturowym regionu, jakim jest Zamek w Grafenegg. Na zakończenie wyjazdu odbyło się spotkanie z udziałem przedstawicieli Europejskiego Stowarzyszenia Odnowy Wsi i Rozwoju Obszarów Wiejskich ARGE oraz Organizacji Odnowy Wsi w Dolnej Austrii w Krems.

Sekretariat Regionalny KSOW Województwa Zachodniopomorskiego

Promocja produktów tradycyjnych

Zakończył się „Piknik nad Odrą”, który można było zwiedzać w dniach od 7 do 8 maja br. w Szczecinie. Na nabrzeżu Odry, przy Wałach Chrobrego, wszyscy amatorzy dobrych

smaków mogli wziąć udział w organizowanej po raz pierwszy w Szczecinie imprezie kulinarnej pn. „Lista Produktów Tradycyjnych”. Podczas Pikniku prezentowane były nie tylko produkty tradycyjne z naszego regionu, wpisane na Listę Produktów Tradycyjnych, ale także produkty z dziesięciu innych województw: kujawsko-pomorskiego, lubuskiego, dolnośląskiego, łódzkiego, opolskiego, podkarpackiego, podlaskiego, śląskiego, warmińsko-mazurskiego i wielkopolskiego. Z pewnością każdy smakosz znalazł dla siebie coś dobrego, będąc przyciągany smakowitymi nazwami promowanych produktów. Można było spróbować m.in.: Sękacza sejneńskiego, Piernikowych chatkach z Mrogi oraz Sękacza mazurskiego. Każdy mógł sprawdzić smak Oleju głęboczyckiego rzepakowego tłoczonego na zimno, Krajaneck, Andrutów kaliskich, Rogali świętomarcińskich, Sera koziego łomnickiego i Kamiennogórskiego sera pleśniowego. Na stoiskach obecne były także: Ogórek Kołobrzeski, Miód Drahimski, Kapusta kiszona z beczki, Paprykarz szczeciński, Pasztecik szczeciński i rozmaite wina. Ogromnym zainteresowaniem cieszyła się alejka produktów regionalnych, w której zaprezentowano lokalne smakołyki z Pomorza Zachodniego. Ponadto dla wszystkich chętnych w wielkim kotle kucharzy przygotowali 2,5 tys. litrów zupy Anny Jagiellonki. Podczas tego wydarzenia lokalne grupy działania z województwa zachodniopomorskiego zaprezentowały swoją działalność, a przede wszystkim walory przyrodnicze swoich gmin, tradycyjne rzemiosło i sztukę ludową. Ponadto na stoiskach prezentowali się goście z całej Polski, Niemiec i Skandynawii. W tym roku krajem partnerskim Pikniku nad Odrą były Niemcy, reprezentowane przez Niemiecką Centralę Turystyki.

Alejka produktów regionalnych.

[FOT. SR KSOW]

Wyjazd studyjny do niemieckiego landu Schleswig-Holstein

Prezentacja osiągnięć rolnictwa niemieckiego, organizacja systemu doradztwa ekonomicznego i technologicznego dla rolników oraz alternatywne możliwości zarabiania na terenach wiejskich były celem wizyty studyjnej przedstawicieli województwa zachodniopomorskiego, która w dniach 14-16 kwietnia 2011 r. odbyła się w niemieckim landzie Schleswig-Holstein. Za organizację wyjazdu ze strony polskiej odpowiedzialny był Zachodniopomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Barzkowicach, a ze strony niemieckiej Landwirtschaftlicher Buchführungsverband – Stowarzyszenie Rachunkowości Rolnej w Kilonii. W pierwszym dniu wizyty odbyło się spotkanie w instytucji Lehr- und Versuchsanstalt Futterkamp w Blekendorf, która prowadzi doświadczenia produkcyjne w zakresie produkcji mleka wysokiej jakości oraz tuczu trzody chlewnej. W instytucji prowadzone są także badania wpływu różnych czynników zewnętrznych i genetycznych na jakość plonów roślin uprawnych. W dniu następnym nasza delegacja wizytowała firmę „SAKA – RAGIS” w Windeby, która zajmuje się produkcją nowych odmian ziemniaków. Zaprezentowany został proces produkcji nowej odmiany ziemniaków w zależności od zamierzonego celu hodowlanego. Cały cykl wyhodowania nowych odmian i wprowadzenia ich na rynek

Biogazownia wzbudziła duże zainteresowanie. [FOT. SR KSOW]

trwa 12 lat. Na niemieckim rynku około 40% nowych odmian pochodzi z tej hodowli. Następnie zaprezentowano urządzenia biogazowni produkującej energię elektryczną na bazie fermentacji kiszonki z kukurydzy i gnojowicy bydłowej. Ostatniego dnia pobytu nasi przedstawiciele zostali zaproszeni do gospodarstwa „Dwór szlacheckiego konia”, w którym budynki przeznaczone na stajnie zagospodarowano jako hotel dla koni. Właścicielka gospodarstwa utrzymuje 4 konie własne oraz 46 koni innych właścicieli. Wszystkie konie są użytkowane sportowo pod wierzch oraz w zaprzęgach. Każdy koń jest elektronicznie oznakowany i otrzymuje automatycznie dozowaną ilość paszy treściwej i siana, w zależności od wymaganej kondycji oraz stopnia wyczynu. Właściciele koni mają do nich nieograniczony dostęp i mogą je ujeżdżać według własnego uznania w terenie, jak też w obiekcie zamkniętym. Pasza niezbędna w żywieniu koni jest w całości produkowana we własnym gospodarstwie.

Międzynarodowa konferencja pn. „Przyszłość podejścia Leader w Polsce i Europie”

Sekretariat Regionalny Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich Województwa Zachodniopomorskiego we współpracy z Uniwersytetem Szczecińskim, Zachodniopomorskim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego w Barzkowicach oraz Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa zorganizował międzynarodową konferencję pn. „Przyszłość podejścia Leader w Polsce i Europie”, która odbyła się w dniu 20 kwietnia 2011 r. w Radisson Blu Hotel w Szczecinie. W konferencji udział wzięło około 150 osób, m.in. przedstawiciele lokalnych grup działania z terenu województwa zachodniopomorskiego, goście z Lokale Aktionsgruppe z Niemiec, przedstawiciele świata nauki, organizacje pozarządowych oraz agend rządowych i samorządowych związanych z realizacją podejścia Leader. Głównym celem konferencji było przeprowadzenie analizy oraz dyskusji na temat doświadczeń państw członkowskich Unii Europejskiej we wdrażaniu podejścia Leader, identyfikacja problemów z dotychczasowego wdrażania oraz próba wypracowania wspólnego stanowiska co do rozwiązań prawnych i instytucjonalnych, mogących być podstawą do stworzenia założeń tego podejścia po 2013 roku, zarówno na szczeblu krajowym, jak

i międzynarodowym. Podczas konferencji uczestnicy mieli możliwość skonfrontowania swoich opinii i stanowisk dotyczących dotychczasowej realizacji podejścia Leader w Polsce oraz jego kształtu w Europie po 2013 roku. Jednocześnie materiał zgromadzony podczas konferencji stanowi płaszczyznę do przeprowadzenia badań naukowych na poziomie regionu, a uzyskane wyniki dotyczące województwa zachodniopomorskiego zostaną opublikowane i wykorzystane w dalszych badaniach na szczeblu krajowym.

Planowane działania

1. Szkolenie dla LGD „Szkola Animatorów Wiejskich”.
2. Seminarium wyjazdowe do gospodarstw rolnych województwa zachodniopomorskiego pn. „Alternatywne źródła dochodu w rolnictwie na przykładzie nowych technologii w produkcji roślinnej i zwierzęcej”.
3. Organizacja AGRO HANZY 2011 w Goleniowie.

Konferencję otworzył Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego. [FOT SR KSOW]

III Międzynarodowe Targi Turystyki Wiejskiej i Agroturystyki

» W dniach 15-17 kwietnia br., w Kielcach, już po raz trzeci, odbyła się wyspecjalizowana pod kątem produktu turystyki wiejskiej, impreza targowa. Współpraca podmiotów z sektora administracji rządowej, samorządowej oraz non-profit sprawiała, że hala wystawowa wypełniła się niezwykłymi barwami prezentującymi najpiękniejsze zakątki Polski i Europy.

Na targach AGROTRAVEL ofertę wypoczynku na wsi zaprezentowało 141 wystawców, w tym 16 polskich regionów, kilkadziesiąt Lokalnych Grup Działania, Polska Federacja Turystyki Wiejskiej „Gospodarstwa Gościnne”, właściciele gospodarstw agroturystycznych oraz Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Walorami turystycznymi kusili również wystawcy z Francji, Hiszpanii, Bułgarii, Litwy, Gruzji, Mołdowy i Ukrainy, a w ramach polsko-węgierskiego porozumienia Krajowych Sieci Obszarów Wiejskich, w tym roku po raz pierwszy Węgry pełniły prestiżową rolę „Kraju Partnerskiego”.

Było to również miejsce spotkań przedstawicieli administracji rządowej i samorządowej, w których uczestniczyli m.in.: Andrzej Hałasiewicz, przedstawiciel Kancelarii Prezydenta RP, Katarzyna Sobierajska, podsekretarz stanu w Ministerstwie Sportu i Turystyki, Jarosław Wojtowicz, podsekretarz stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Adam Jarubas, Marszałek Województwa Świętokrzyskiego oraz Aleksandra Banaśiak, Członek Zarządu Województwa Śląskiego.

Wszyscy odwiedzający halę targową AGROTRAVEL, od piątku do niedzieli, mieli w czym wybierać. Oferty wczasów, od tych dłuższych i krótszych z licznymi atrakcjami na świeżym powietrzu po propozycje „pod dachem” w niepogodę, były niezwykle bogate. Targi były także wspaniałą okazją do relaksu i zabawy, poznania folkloru, obrzędów, zwyczajów oraz życia codziennego i tradycji wiejskiej. Targom bowiem towarzyszyła również promocja dziedzictwa kulturowego wsi oraz lokalnych i regionalnych produktów kulinarnych.

AGROTRAVEL 2011 był miejscem wielu ciekawych wydarzeń, takich jak:

- międzynarodowa konferencja „Wiejski produkt turystyczny – doświadczenia i wyzwania”;
- warsztaty dla młodzieży „Świętokrzyski produkt turystyczny – największe atrakcje na sprzedaż” – zor-

Minister Jarosław Wojtowicz i Pani Maria Sondij-Korulczyk Dyrektor Departamentu Doradztwa Oświaty Rolniczej i Nauki w trakcie zwiedzania targów Agrotavel.

[FOT. MRIRW]

ganizowane przez Wyższą Szkołę Ekonomii i Prawa w Kielcach;

- giełda współpracy dla LGD;
- kino produktów turystyki wiejskiej;
- wystawa multimedialna przygotowana z okazji 20-lecia agroturystyki w Polsce;
- spotkanie ekspertów „Od diagnostyki terytorialnej po kształcenie w zakresie turystyki wiejskiej”;
- study tour dla dziennikarzy oraz uczestników konferencji – najciekawsze produkty turystyki wiejskiej województwa świętokrzyskiego;
- tematyczne warsztaty adresowane głównie do przedstawicieli LGD oraz KSOW.

Targi AGROTRAVEL ukazały odbiorcom, ile „skarbów” posiadają obszary wiejskie, i jak cudownie można tam odpocząć.

Wszystkich tych, którzy nie mieli możliwości wzięcia udziału w AGROTRAVEL 2011 oraz tych, którzy chcą wrócić do chwil tam spędzonych, zapraszamy do odwiedzenia strony internetowej www.agro.travel, gdzie znaleźć można materiały pokonferencyjne, bogatą galerię zdjęć i relację filmową z najbarwniejszej, najweselszej i najsmakowitszej imprezy sezonu targowego.

Opracowała: Katarzyna Orzechowska, DON

K
O
N
K
U
R
S

zaprasza do uczestnictwa w III edycji konkursu

na najlepszy projekt/inicjatywę mającą na celu promocję regionu za pomocą produktu regionalnego lub tradycyjnego

Do udziału w konkursie mogą zgłaszać się **Lokalne Grupy Działania** wybrane do realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013, które prowadzą działania mające na celu promocję regionu za pomocą produktu regionalnego lub tradycyjnego, a także na rzecz dostępu tych produktów do rynku.

Termin składania zgłoszeń wraz z opisem projektu/inicjatywy upływa z dniem **15 września 2011 r.** Szczegółowe informacje o konkursie znajdują się na stronie internetowej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (www.minrol.gov.pl). W razie *jakichkolwiek pytań czy wątpliwości* prosimy o kontakt: tel. 22 623 15 54, e-mail oznaczenia@minrol.gov.pl.

Miejsce dostarczenia dokumentacji konkursowej:

Wydział Oznaczeń Geograficznych
Departament Promocji i Komunikacji
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
ul. Wspólna 30
00-930 Warszawa

**Zapraszamy do wzięcia udziału w konkursie!
Na autorów najlepszych projektów czekają nagrody!**

Biuletyn KSOW

Redakcja:

Sekretariat Centralny Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich
Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa

Zdjęcia pochodzą z archiwum Sekretariatu Centralnego
i Sekretariatów Regionalnych KSOW oraz od autorów publikacji.
Biuletyn dostępny na stronie internetowej www.ksow.gov.pl.

Nakład: 5000 egzemplarzy

Skład, druk oraz koordynacja redakcyjna: PPH Zapol s.j.